

Vesnice a město - rozdíly ve vyplnění volného času mládeže

Petra Kubinová

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra KUBINOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Téma práce: **Vesnice a město – rozdíly ve vyplnění volného času mládeže**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části
Zpracování metodologické části – výzkumné metody
Zpracování praktické části
Zpracování výsledků praktické části
Využití výsledků v praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FALTÝSKOVÁ, J. Koncepce výchovy ve volném čase. In Němec et al. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Brno: Paido, 2002.

MASARIKOVÁ, A., MASARIK, P. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Nitra: UKF PF, 2002. ISBN 80-968735-0-4.

PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-295-5.

STŘELEČ, S. (ed.) Studie z teorie a metodiky výchovy. Brno: MSD, s.r.o., 2002.

Šestý akční program Evropského společenstva. Koncepce do roku 2007. Brusel: Komise evropských společenství, 2001.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. května 2008**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Jarmila Celá
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato práce je malou sondou do života dnešní pubertální mládeže. Do období hledání vlastní osobnosti, vyhraňování jejich potřeb, zájmů, hodnot. Zabývá se porovnáním využití volného času po splnění všech školních i domácích povinností adolescentů, pátrání po jejich tužbách a přáních, pro příjemné prožití volnočasových aktivit v místě jejich bydliště – ve městě a na vesnici. Zaměří se na důležité činitele působící na formování osobnosti dospívajícího člověka – rodinu, pedagogy, vrstevníky, prostředí. Pokusí se na malém vzorku respondentů odhalit rozdíly v možnostech a nabídce trávení volného času této věkové skupiny ve městě a na vesnici.

Klíčová slova:

Volný čas, mládež, adolescence, pedagog, vrstevníci, výchova, vesnice, město, média, rodina

ABSTRACT

This work is a small probe into the life of today's teenagers. It explores the time of looking for their own personality, crystallizing of their own needs, interests and values. It deals with comparison of adolescent's development of free time after accomplishment of all school and domestic duties. It quests after their longs and wishes and their free time activities in cities, towns and villages. This work is focused the factors which formed teenager's personality – for example family, pedagogues, peers, surroundings. It tries to disclose differences in possibilities and offers for spending free time of a small sample of the age group in the town and village.

Key words:

Free time, teenagers, adolescent, pedagogue, peers, upbringing, village, town, media, and family

Děkuji Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a hlavně za trpělivost a povzbuzení při zpracování bakalářské práce.

Zlín, 21. května 2008

Petra Kubinová

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VOLNÝ ČAS	11
1.1 VYMEZENÍ VOLNÉHO ČASU.....	11
1.2 VOLNÝ ČAS MLÁDEŽE.....	11
1.3 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY V PROSTORÁCH ŠKOLY I MIMO NI	12
1.3.1 Rodina a volný čas	13
1.3.2 Škola a volný čas	13
1.3.3 Střediska dětí a mládeže, volnočasová zařízení	13
1.3.4 Zájmová sdružení	14
1.4 PEDAGOG VOLNÉHO ČASU	15
1.4.1 Vymezení pedagoga volného času zákonem.....	15
1.4.2 Osobnost pedagoga volného času.....	15
2 MÉDIA A VOLNÝ ČAS	17
3 ADOLESCENTI A VOLNÝ ČAS	18
4 MĚSTO, VESNICE A VLIV LOKÁLNÍHO PROSTŘEDÍ	20
4.1 MĚSTO A VOLNÝ ČAS.....	22
4.2 VESNICE A VOLNÝ ČAS	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
5 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM, METODY VÝZKUMU	24
5.1 CHARAKTERISTIKA A POPIS ZVOLENÝCH LOKALIT	24
5.2 VÝZKUMNÝ VZOREK	25
5.3 DOTAZNÍK	27
6 HYPOTÉZY	28
7 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	29

7.1	ÚDAJE O RESPONDENTECH.....	29
7.2	VOLNÝ ČAS	29
7.3	MÍSTA VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU.....	33
7.4	OSOBNÍ CHARAKTERISTIKA	35
7.5	TECHNICKÉ HRAČIČKY	36
7.6	KINO, KNIHY, KULTURA, VIDEO, FILMY, DVD	45
7.7	ZVÍŘATA, DOMÁCÍ POVINNOSTI	48
7.8	ZÁJMOVÉ KROUŽKY.....	51
7.9	NABÍDKA A POPTÁVKA AKTIVIT.....	58
7.10	ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	62
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM GRAFŮ	66
	SEZNAM TABULEK.....	67
	SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Volný čas je pojem velmi relativní. Vycházím-li z předpokladu, že časový úsek, který mi zůstane po splnění všech povinností, jež mají co do činění s ekonomickou situací mé rodiny, jako je např. přijít do práce, pracovat a odejít z práce, po splnění povinností, za které si tak nějak můžu sama – jako nakrmit děti, zajistit jim aktivní a plnohodnotné volnočasové aktivity, zkontrolovat jejich školní povinnosti, vstřebat všechny informace, kterými mě zahrnují, pochopit jejich přání a sny, láskyplná péče o manžela, uvařit, uklidit a pak splnit povinnosti vůči mně samotné, jako je třeba mytí vlasů, dostávám se pak do zbytkového času, kterému se říká čas volný. V prekérní situaci se ocitne téměř každý, kdo si uvědomí, že mu zbyl kousek volného času a rozhodne se jej strávit dálkovým studiem. Tím pádem se pro okolní svět stává člověkem, jež má hromadu volného času a neví „roupama“ co dělat. Pro své nejbližší se ale začíná pomalu stávat tyranem, protože abych získala trochu volného času pro studium, musím ubrat trochu volného času manželovi („prosím dnes uvař ty, a prosím, vysavač je na chodbě“). Aby to všechno bylo spravedlivé, tak je třeba ubrat volného času i dětem (stejně by ho jen tak promrhaly svými zájmy). Kde je tedy ta správná hranice, než svým volným časem začnete omezovat volný čas ostatním?

Vše je věcí kompromisu. Důležité je si svůj volný čas ubránit – a to myslím všechny členy své domácnosti.

Nicméně k tématu mé práce mě tak nějak vyburcovala má dospívající dcera, která právě ve čtrnácti letech došla k poznání, že to k čemu jsme ji s manželem soustavně vedli, zrovna není to pravé. A tak během jednoho roku postupně opustila gymnastický oddíl – měla pocit, že trenérka je příliš náročná a nechápe dceřiny potřeby, po osmi letech opustila ZUŠku – nebude se přece předvádět jako cvičená opice na koncertech (dobrá na koncertech vystupovat nemusíš, ale cvič dál), aby zjistila, že nejlepší obecnostvo je stejně na lavičce za barákem, zjistila, že „výtvarka je pro mrňata“, ale na její obranu musím říct, že se našla v jiných činnostech jako je drhání, vaření a hasič (to mě překvapuje neustále, neboť její trenérkou jsem já).

A jak už to tak v hasiči chodí, po závodech se všichni vedoucí sesednou na krátké zhodnocení a příjemné popovídání. (Kdo neřídí, uhasí žízeň). Slovo dalo slovo a zůstali jsme u věčného tématu, jak je možné, když při stejném technickém vybavení jsou tak nějak stále lepší vesnické oddíly než ty městské. Tenkrát jsme debatu jasně shrnuli – na vesnici není nic jiného než hasič, fotbal a kostel. Autobus do vesnic odpoledne nezajíždí a tak

děčka stejně jinou možnost nemají. Nicméně byla to jen velmi zjednodušená hypotéza, kterou budu dále ve své práci rozebírat.

Rodina ani školní výchova dnes už nepokrývají celou oblast výchovného působení. Smysluplné trávení volného času dětí je stále více aktuálním tématem. Jak a čím upoutat mládež v období jejich dospívání, kdy u mladých lidí dochází k proměnám jejich hodnotového žebříčku, vyhraňování jeho potřeb a zájmů. Je rozdíl v zájmech a potřebách dětí ve městě a na vesnici? Mají děti na vesnici méně volného času než jejich vrstevníci ve městě? Společnost si uvědomuje potřebu vhodně a hodnotně vyplnit volný čas mládeže a eliminovat tak nežádoucí dopady jako je např. kriminalita mládeže. Mají ale děti samotné zájem o organizování jejich volného času? Normálním se pro značnou část mládeže stává zábava bez vynaložené námahy. Přitom při vhodně volené volnočasové aktivitě dochází k seberealizaci jedince a jeho spokojenosti.

Pedagogové, vychovatelé, vedoucí zájmových kroužků a oddílů by měli svým přístupem, příkladem a zkušenostmi pomáhat mladým lidem v hledání sebe sama, nalézt své hodnoty a vlastní potřeby.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas je nedílnou součástí každodenního života člověka. Každý by si měl najít v současném shonu alespoň chvíli na aktivitu, kterou má rád, kterou se seberealizuje. Existuje spousta definic, z nichž uvádím následující:

1.1 Vymezení volného času

Je to čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu. Psychologickým kritériem správného využívání volného času je rozvoj osobnosti člověka.

Pod pojem volný čas se běžně zahrnují: odpočinek, rekreace, zábava, zájmová činnost, dobrovolné vzdělávání a dobrovolná společensky prospěšná činnost. Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti nemají dost zkušeností a poznatků, aby se správně orientovaly v různých oblastech zájmové činnosti, potřebují citlivé a nenásilné vedení a vhodně motivovanou pestrou nabídku činností, z nichž si dobrovolně vyberou. Lidé vstupují do volného času s požadavky „Já chci“, „Já potřebuji“, „Mě to baví“ (Němec, 2002, s. 17).

1.2 Volný čas mládeže

Volný čas je dnes součástí života a výchovy všech dětí a mladých lidí. Každý z nich má podle Úmluvy o právech dítěte právo na jeho aktivní využití podle vlastní individuální volby. Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, urychlí tím rozvoj obecných i specifických schopností mladé generace a potlačí rozvoj negativních sociálních rysů. Ve sféře volného času se jednak rozhoduje o rozvoji talentu mladého jedince a naplnění jeho potřeb a zájmů, a na druhé straně se tlumí tendence k negativnímu sociálnímu zrání. I když primitivní ekonomický kalkul vidí volný čas mládeže jako zbytkovou a zbytnou oblast, hlubší ekonomický pohled, který počítá s efektivitou a produktivitou potenciálu mladé generace získaného volnočasovými aktivitami

a s prostředky ušetřenými na následné kriminalitě a narkomanii mládeže uznává ekonomický význam kvalitního trávení volného času mladé generace.

Volný čas a volnočasové aktivity dětí a mládeže mají svá specifika. V dětství a mládí se utváří hodnotový systém jedince a hledají se cesty jeho uplatňování a objektivizace reálným chováním a činnostmi. Sociální pozice dětí a mládeže, pro kterou je charakteristická nízká zakotvenost systémem sociálních rolí, umožňuje mládeži oproti dospělým větší sociální flexibilitu a dynamiku. V žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum aktivit jako v dětství a mládí. Ve srovnání s dospělostí se dětství a mládí vyznačuje větší zájmovou pluralitou. (Sak, Saková, 2004, s. 59)

Výchova ve volném čase je nenahraditelnou a specifickou složkou soudobé výchovy. Mnohostranné činnosti ve volném čase jsou bohatým projevem i zdrojem životních sil a zkušeností. Jsou i nejlepší prevencí proti nudě a činnostem úchylným a destruktivním. (Spousta, Brno, 1994, s. 119)

1.3 Volnočasové aktivity v prostorách školy i mimo ni

Důležitým předpokladem uskutečňování cílů a aktivit volného času jsou prostory a zařízení. Aktivity by měly být pro mládež přitažlivé, poskytující příjemné zážitky. Pro činnost je zapotřebí děti získat, motivovat je. Život a výchova dětí probíhají v různých prostředích. V rodině, škole, zájmových či společensky prospěšných aktivitách. Dobrovolnost účasti na volnočasové činnosti dělá z mladých lidí jejich aktivní činitele a vytváří tak nové možnosti a specifické způsoby jejich formování. V zařízeních, kde děti tráví volný čas, by měla být pohodová atmosféra, spolupráce, jasný a pochopitelný řád.

Mládeži by měla být nabídka volnočasového využití snadno dostupná – měla by být v dosahu jejich bydliště. Pro mládež je důležitá alternativnost nabídek využití volného času.

Rozdíly v pestrosti prožívání volného času jsou ovlivňovány věkem, pohlavím, vrstevníky.

1.3.1 Rodina a volný čas

Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky; sociální ochranu; začíná s výchovou a vzděláváním; rozvíjí mezilidské vztahy; klade základy hodnotové orientace. Do rodiny pronikají z blízkého i širšího společenského prostředí četné podněty, které se stávají součástí života dětí a výchovného působení rodičů a obohacují jimi volnočasový život svých dětí. (Hofbauer, 2004, s. 56)

Členové rodiny plní během pracovního týdne své pracovní povinnosti mimo rodinu. Pro společný život v podstatě zbývá jen jejich volný čas a je nesmírně těžké naučit se tento čas trávit společně a vhodným způsobem. Ne všichni současní rodiče mají čas a zájem o to, co dělají jejich děti ve volném čase.

1.3.2 Škola a volný čas

Na našich školách v současnosti působí ve volném čase žáků školní družiny a školní kluby. Cílem klubů je pomoci dětem vybudovat si vlastní identitu, osvojit si pozitivní hodnoty a směřovat k produktivnímu dospělému životu. (Pávková, 2002, s. 70) Školy dále nabízí zájmové kroužky, jejichž vedoucími jsou většinou pedagogové blízkého předmětu. Např. florbal vede „tělocvikář“, Malého chemika „chemikář“, Přírodovědný kroužek zase učitel biologie. Pravdou ovšem zůstává, že tyto aktivity jsou více zaměřeny na děti prvního stupně školní docházky.

1.3.3 Střediska dětí a mládeže, volnočasová zařízení

Jsou to zařízení, které se zaměřují především na realizaci specializovaných zájmových činností pod odborným pedagogickým vedením. Organizují pravidelnou zájmovou činnost, která je rozdělena do pěti oblastí: společenských věd, přírodních věd, estetické výchovy, techniky, tělovýchovy a sportu. Každé oddělení má zájmové kroužky, kluby, soubory atd. Dále organizuje příležitostnou zájmovou činnost ve formě soutěží, zábav, prázdninových akcí, táborů, lyžařských zájezdů a dalších krátkodobých akcí. Významné je, že jsou otevřené všem věkovým skupinám. (Němec, 2002, s. 23)

1.3.4 Zájmová sdružení

Vycházejí ze zájmu, tedy z individuální, relativně stálé připravenosti člověka zabývat se předměty a aktivitami, které pokládá za významné. Přináší příjemné zážitky, uspokojení, různou míru aktivity. Zájem se projevuje vzhledem k různým oblastem lidských aktivit ve volném čase.

Zájmy jsou získané motivy, ve kterých je zdůrazněn vztah jedince k určitému úseku skutečnosti nebo k určitému druhu činnosti; projevující se soustředěním pozornosti v tom směru, poznáváním té skutečnosti, realizací příslušné činnosti, uspokojením z ní a nelibostí při jejím omezování. (Čáp, 1980, s. 70)

Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci. Zájmy jsou nejčastěji vyvolány potřebami, ale nejsou s nimi totožné. Vztah mezi potřebami a zájmy je oboustranný. Zájmy se rozvíjejí na základě existujících potřeb, umožňují jejich uspokojování a tím zároveň ovlivňují jejich charakter a vznik dalších potřeb. Výzkumy dokazují, že jedinec rozvíjí zájmy zejména v těch oblastech, v nichž je úspěšný a dosahuje uspokojení z činnosti. (Pávková, 2002, s. 92)

Pravidelná zájmová činnost je organizována v zájmových útvarech, jež zahrnují zpravidla některá z těchto označení:

- Kroužek -- menší zájmový útvar, jehož činnost směřuje zpravidla na vnitřní obohacení členů (rybářský, modelářský...)
- Soubor - zájmový útvar, jehož činnost směřuje zpravidla k veřejné produkci výsledků činnosti (pěvecký, hudební, taneční...)
- Klub - zájmový útvar, s volnější organizační strukturou
- Oddíl - zpravidla u tělovýchovných nebo turistických útvarů
- Kurz - útvar s vymezenou délkou trvání, jeho činnost směřuje k osvojení určitého množství vědomostí nebo dovedností (Pávková, 2002, s. 122)

1.4 Pedagog volného času

Jedna z otázek v dotazníku mé práce se dotýká také osobnosti pedagoga či kvalifikovaného vedoucího, jež tráví s dětmi část jejich volného času.

1.4.1 Vymezení pedagoga volného času zákonem

Zákon č. 563/ 2004 Sb. O pedagogických pracovnících v § 17 stanoví:

Pedagog volného času získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na pedagogiku volného času nebo sociální pedagogiku,
- b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 12 s výjimkou § 11,
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství nebo sociální pedagogiku,
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku volného času nebo sociální pedagogiku nebo vychovatelství, nebo studiem pedagogiky,
- e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství,
- f) středním vzděláním s maturitní zkouškou a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství, nebo studiem pedagogiky.

1.4.2 Osobnost pedagoga volného času

Pedagog volného času je nejenom po dobu konání aktivit za děti plně zodpovědný, ale jeho úkolem je také splnit zamýšlenou činnost a to natolik zajímavě a přitažlivě, aby děti prací v kolektivu zaujal. Co nejméně nařizuje a přikazuje, snaží se děti motivovat, být

přirozenou autoritou i kamarádem zároveň. Správně volenou činností a hrami podporuje kladné vztahy mezi dětmi, učí zásadám čestného boje, zdravého soupeření, ke kooperaci ale i k soudržnosti, ke zvýšení sebevědomí, povzbuzení, ale i pomoci slabším. Snaží se, aby jeho vztah k dětem byl otevřený a i děti ho pak považují za rádce a přítele a neobávají se mu sdělit své pocity ať už pozitivní nebo i negativní. Vztah vychovávající – vychovávaný je více méně neformální. Převládá demokratický přístup k dítěti. Má však své hranice, které není žádoucí překročit. Nezaujme-li mladého člověka vychovatel, nezaujmou ho ani jeho hodnoty. U adolescentů musí vedoucí o to více používat v jednání taktu. Je samozřejmostí, že se pedagogovi lépe pracuje s menší skupinou, mají víc času a prostoru na vzájemné sebe poznávání a působení. Vychovatel, který si utvoří s dětmi férový vztah, může částečně nahradit nefunkční rodinu nebo krátkodobou nepřítomnost kamarádů.

Role vedoucího zájmové činnosti:

- Role instruktora, jenž vysvětluje, stimuluje a ukazuje činnost, kterou má účastník zvládnout a přitom ho zároveň podněcuje k myšlení
- Role rádce, který vede účastníky k pochopení k smyslu činnosti a jejím hodnotám. K činnosti je motivuje
- Role diagnostika a terapeuta, který pomáhá uspokojovat individuální potřeby, řešit konflikty a osobní problémy, překonávat překážky a usnadňuje vzájemné kontakty. (Pávková, 2002, s. 101)

2 MÉDIA A VOLNÝ ČAS

Média patří k jednomu z největších vyplňovatelů volného času dětí a mládeže. Servírují jim zábavu bez jakéhokoliv dalšího snažení a přičinění. Možnosti médií se rozvíjejí rychlým tempem, největšího rozmachu prodělává internet. Jen výjimky dnešní pubertální mládeže neumí pracovat s internetem, místo povídání a plachého seznamování si rozesílají drsné SMSky. Málokdo stihne odpovědět na pozdrav, protože mu z oušek roztomile visí drátky vedoucí k oblíbené muzice linoucí se z MP3. Masová média na jedné straně šíří vzdělanost, na straně druhé způsobují růst tzv. kulturního analfabetismu. Volný čas je tak působením médií obohacován, ale i zplošťován.

O vlivu médií a zejména televize na socializaci dnešních dětí a mládeže ve vyspělých zemích nemůže být pochyby. Děti a dospívající sledují televizi nejvíce ze všech médií. Čas, který věnují sledování televize, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní činnosti, jímž se děti a dospívající v naší kultuře věnují. Sledování televize dětmi má ve vyspělých zemích stále vzestupný trend, potvrzený i u nás. Podle průzkumů významně klesl mezi roky 1982–1996 zájem mladistvých o četbu novin, časopisů a knih, o návštěvy výstav, divadel a galerií a také o aktivní sportování. Naopak mírně stoupl navštěvování diskoték. V televizním vysílání jsou pro mládež nejpřitažlivější filmy, programy zaměřené na populární hudbu, zábavné pořady a české seriály. Obecně klesá kvantum času, jež u nás mladí lidé mezi 15–18 roky věnují aktivnějším způsobům vstřebávání kultury, které by mohlo být protiváhou pasivního sledování televize. Televize, a to zvláště soukromá, šíří tzv. popkulturu, jež vyhovuje většinovému vkusu, je u nás novým jevem a dobře se hodí na to, aby byla obviňována z vlivu na různé další negativně hodnocené nové společenské jevy, tj. aby byla démonizována. (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 100)

Další specifikace médií uvádím v praktické části této práce.

3 ADOLESCENTI A VOLNÝ ČAS

Ve své práci se zaměřuji na žáky osmých tříd základní školy. Věk čtrnácti let je určitým mezníkem mezi dětstvím a sociálním věkem zráním. Období dospívání a mládí patří k nejobtížnějším stádiím ve vývoji jedince. Pubescent již jakoukoliv snahu o řízení jeho volného času považuje za zásah do své osobnosti, jakékoliv návrhy ze strany dospělých ho většinou nemotivují. V případě, že ale nějaký zájem skutečně mají, dokážou ho prožívat velmi intenzivně a naopak, jestli je jejich zájem povrchní, zájem o pravidelnou organizovanou činnost klesá.

Raná adolescence, označovaná jako pubescence, zahrnuje prvních pět let dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11.-15. rok, s určitou individuální variabilitou. Nejvýznamnější změnou je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním tj. pubertou. V souvislosti s tím se mění zevnějšek dospívajícího a stává se podnětem ke změně sebepojetí i reakcí okolí. Tělesné zráním je stimulem pro další změny, které mohou úspěšně proběhnout jen tehdy, jestliže je na ně jedinec dostatečně připraven. Jde o proces, který má svoje psychosociální důsledky. V rámci celkového vývoje dochází ke změně způsobu myšlení, dospívající je schopen uvažovat abstraktně, a to i o variantách, které reálně neexistují. Hormonální proměny stimulují změny emočního prožívání, jehož výkyvy mohou upoutávat pozornost a ovlivňovat aktuální hodnocení dospívajícího. Pubescent se začíná osamostatňovat z vázanosti na rodiče, značný význam pro něho mají vrstevníci, s nimiž se ztotožňuje. Pro toto období je důležité přátelství, ale i první lásky, počáteční experimentace s partnerskými vztahy. Starší pubescenti usilují o odlišení vlastní skupiny od dětí i dospělých a tuto potřebu svému okolí signalizují prostřednictvím úpravy zevnějšku, specifického životního stylu, zájmů, hodnot apod. Důležitým sociálním mezníkem je ukončení povinné školní docházky v 15-ti letech a diferenciací dalšího profesního směřování, které bude spoluurčovat budoucí sociální postavení dospívajících. Pubescent odmítá podřízené postavení, resp. odmítá demonstrovanou formální nadřazenost autorit, jako jsou rodiče a učitelé. Je k nim kritický a je ochoten jim přiznat nadřazenou pozici jen tehdy, když je přesvědčen, že si ji zaslouží. Nekonečná polemika s názory dospělých, např. rodiči, ho uspokojuje, protože potvrzuje hodnotu jeho vlastních schopností.

Volnočasové instituce ovlivňují jak sociální zařazení pubescenta, tak rozvoj jeho schopností a dovedností. Mohou kompenzovat negativní vliv rodiny i školní neúspěšnosti.

Vrstevnická skupina je pro dospívající stále důležitější, pubescent se s ní identifikuje, stává se pro něj zdrojem potřebné emoční a sociální opory (Vágnerová, 2005, s. 347). Tyto vrstevnické skupiny necharakterizuje jenom blízkost věková, ale také blízkost názorová a spočívající v souhlasném jednání. Důležitými znaky jsou cíle, normy, kterými se členové skupiny řídí, hodnoty, které vyznávají. Z tohoto hlediska se existence těchto skupin pohybuje na škále od skupin s jednoznačně pozitivními cíli, až po skupiny, jejichž cíle jsou asociální či přímo antisociální (party, bandy, gangy). (Hroncová, Hudecová, Matulayová, 2001, s. 93)

4 MĚSTO, VESNICE A VLIV LOKÁLNÍHO PROSTŘEDÍ

Město je sídelní, geograficky vymezený útvar, pro který je charakteristický soubor znaků, jež jej odlišuje od vesnice. Jsou to především relativní velikost ve srovnání s vesnicemi, vysoká hustota osídlení, kompaktnost a koncentrace zástavby, typická demografická, sociální a profesní struktura obyvatelstva (obvykle nepracují v zemědělství, ale naopak v průmyslu a službách). Pro město je také specifický městský způsob života, který je na rozdíl od venkovského více neosobní, anonymní a účelový. Obyvatelům měst klesá počet osobních vztahů a sociálních kontaktů, naopak roste počet profesionálních vztahů a fyzických kontaktů. Ve městech se také proto koncentrují sociálně patologické jevy jako zločinnost, prostituce, závislosti nebo rozpady manželství. (www.wikipedia.cz)

Vesnice je sídlo venkovského typu, které je tvořeno typickou nízkopodlažní zástavbou a převážně rodinnými domy, s málo vyvinutou uliční sítí, vysokým podílem zeleně. Je to místo, kde jsou mezi obyvateli úzké sociální kontakty, existuje zde dlouhodobá přirozená sociální kontrola a spoluúčast. Významná část obyvatelstva vyjíždí do zaměstnání mimo sídlo. Vesnice má počet obyvatel pod stanovenou hranicí 2.000 obyvatel. (www.wikipedia.cz)

Velikost lokality a hodnotová specifika – velikost lokality je indikována znakem, který má hodnoty – do dvou tisíc obyvatel, od dvou do 10 000 obyvatel, od 10 000 do 50 000 obyvatel, nad 50 000, Praha. S velikostí obce roste význam následujících hodnot: rozvoj vlastní osobnosti, láska. V párových hodnotách stoupá preference duchovní dimenze života oproti smyslové dimenzi, myšlenek, ideí, informací oproti penězům a majetku, seberealizace a rozvoje osobnosti oproti sociálním a ekonomickým jistotám. Také postoj k drogám se s velikostí obce mění. S růstem lokality stoupá liberálnost k drogám vyjádřená názorem, že drogy patří k moderní společnosti. (Sak, 2000, s. 87) K základním typům lokálního prostředí náleží prostředí městské a venkovské.

Srovnáme-li současné město a venkovské prostředí, musíme konstatovat, že v posledních desetiletích došlo k postupnému vyrovnávání a sblížování. Především život na venkově se radikálně změnil. Hluboce do tohoto prostředí zasáhly hromadné sdělovací prostředky. Znásobilo se množství podnětů, motivů, situací. V posledních letech zaznamenávají některé regiony další proměny. Dochází k redukci hromadné dopravy, komplikují se možnosti dojíždění za prací, kulturními akcemi, ale také do školy, příp. za různými zájmovými aktivitami. Také by se dalo zjednodušeně říci, že pokud se týká intelektových

schopností a s tím související výkonnosti ve škole, pozitivněji působí prostředí charakteru městského. Naopak v souvislosti s chováním je situace lepší na venkově. Městské děti se jeví jako drzejší, vzpurnější, rafinovanější, pohodlnější. Objevuje se také více případů záškoláctví a kouření. Děti a mládež na venkově způsobují méně výchovných problémů a mají lepší poměr ke škole, i když nedosahují někdy výsledků jako děti městské. (viz. tab. č. 1) (Kraus, Poláčková, 2001, s.129-131)

Tabulka č. 1
Shrnující charakteristika obou základních typů lokálního prostředí

	Město	Venkov tradiční	Venkov současný
1.	Profesní rozmanitost	Jednoznačně převládající profese zemědělská	Profesní rozmanitost s dominancí zemědělství
2.	Chybí neformální sociální kontrola (anonymita)	Existuje silná sociální kontrola	Sociální kontrola funguje byť v omezené míře
3.	Vztahy rodinné výrazně narušeny	Silné vazby rodinné v okruhu pokrevním i sousedském	Uvolněné svazky rodinné i sousedské
4.	Různorodost v oblasti dělby rolí	Jasně vymezení rolí vzhledem k pohlaví, věku, sociální pozici	Různorodost v oblasti dělby rolí
5.	Rozvinuté osvětové aspirace	Nedostatek osvětových aspirací	Aspirace především vzdělávací vzrostly
6.	Povrchnost mezilidských vztahů (absence sousedství)	Výrazná sounáležitost, solidarita	Oslabování osobních neformálních vztahů
7.	Výrazná různorodost výchovných vzorů	Tradicionalismus a pevnost vzorů	Různorodost vzorů, ale pomalejší akceptace
8.	Výrazný institucionální podíl na výchově	Výrazná dominance rodiny ve výchově	Role výchovných institucí je omezenější
9.	Dostupnost značného množství kulturních institucí	Kulturní život je organizován spontánně samotnými obyvateli (folklór)	Působení kulturních institucí je omezené
10.	Rychlá reakce na společenské dění	Konzervatismus, setrvání na tradicích	Reakce na společenské dění je rychlejší pod vlivem médií

4.1 Město a volný čas

Život ve městech různé velikosti a sociálního profilu má společné rysy. Dětem a mladým lidem umožňuje neformální individuální i společné zájmové nebo veřejně prospěšné činnosti. Při volnočasových aktivitách organizovaných institucemi a sdruženími, se lze setkávat s mnoha vrstevníky, vytvářet četné kontakty a být zároveň chráněn před zdravotními, bezpečnostními, sociálními a výchovnými riziky. Město je však současně prostředím, v němž převažuje anonymita a odtažitost sociálních vztahů, někdy také nezávaznost a neodpovědnost vzhledem k sobě i svému okolí a projevují se sociálně patologické jevy. (Hofbauer, 2004, s. 30)

4.2 Vesnice a volný čas

Děti z obcí nemají mnoho možností realizace ve svém volném čase. Pokud chtějí rozvíjet své schopnosti a získávat dovednosti, musí za zájmovou činností většinou dojíždět do větších měst. Z mnoha důvodů, je takovéto dojíždění problematické (např. vzhledem k finančním i bezpečnostním hlediskům, nedostatečném spojení autobusovou či vlakovou dopravou). Většinou dětí je tedy pobyt v kroužku nebo účast na aktivitách ztížena. Vesnice není již tou idylkou, za kterou byla ještě nedávno považována. I v malých obcích už existuje problém s drogami, s kriminalitou i jistou bezprizorností. Nechybí zde samozřejmě ani problémy v rodinách, navíc řada vesnic je zatížena velkou nezaměstnaností svých obyvatel. Je důležité, aby i malé obce měly svoji kulturně – společenskou činnost, jak pro mladé, tak i pro dospělé. (Němec, 2002, s. 117)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM, METODY VÝZKUMU

Pro hledání rozdílu v trávení volného času mládeže ve městě a na vesnici jsem použila jednoduchý kvantitativní výzkum. Zvolila jsem dotazníkovou metodu a sestavila dotazník, jenž se zaměřuje pouze na aktivity vycházející z individuální aktivity dítěte. Dotazníkové otázky byly jak otevřené, tak uzavřené, zjišťující jak místní nabídku, tak i poptávku, zahrnuje zde i data o psychice dítěte a v dotazníku se objevila i kvalitativní otázka týkající se obsahové analýzy, několik škálových odpovědí. Kvantitativní výzkum je pro účely této bakalářské práce dostačující, ale bohužel nejde do hloubky problému.

Hlavním cílem výzkumníka v kvantitativním výzkumu je třídění údajů a vysvětlení příčin existence nebo změn jevů. Kvantitativní výzkum se snaží vybírat zkoumané osoby tak, aby co nejlépe reprezentovaly jistou populaci. Nejlepší výběr je náhodný (losováním), protože odpovídá požadavkům matematické teorie pravděpodobnosti. (Gavora, 2000, s. 32)

5.1 Charakteristika a popis zvolených lokalit

Pro účely tohoto výzkumu jsem zvolila pět lokalit, které jsem takto označila:

M₁ - město, 4. základní škola Komenského, Zlín

M₂ – město, 16. základní škola Zlín, Jižní Svahy

V₁ – základní škola Trnava

V₂ – základní škola Francova Lhota

V₃ – základní škola Kuželov

M₁ – 4. základní škola Komenského, Zlín - malá školička téměř ve středu města Zlína s rozšířenou výukou výtvarné výchovy. V prostorách školy sídlí Hudební škola a výtvarný obor ZUŠ. Škola jako taková nabízí širokou škálu zájmových kroužků, z 25 je jich 11 určeno pro druhý stupeň. Ve škole pracuje žákovský parlament.

M₂ - 16. základní škola Zlín – patří mezi největší školy nejen na Zlínsku, ale i celé České republice. Vyučování probíhá podle vzdělávacího projektu Obecná škola. Na druhém stupni je v každém ročníku jedna sportovní třída s rozšířenou výukou tělesné výchovy se zaměřením na volejbal. I v této škole je funkční tzv. žákovský parlament. Školní družina nabízí spoustu zajímavých činností, ale pro děti prvních až třetích tříd. Pro účelné prožití volného času dětí škola nabízí zájmové kroužky, z celkového počtu 16 je jich 7 určeno pro žáky druhého stupně.

V₁ - základní škola Trnava – nově zrekonstruovaná škola ve vesnici, za kterou už cesta v zimě dál nevede. Školní hřiště je v odpoledních hodinách a o víkendech určeno k dispozici všem místním zájemcům a spolkům. Zájmové kroužky určeny pro druhý stupeň otevírají podle zájmu dětí. Letos jsou to tři.

V₂ - základní škola Francova Lhota – je spádovou školou pro děti z okolních vesnic v deseti třídách. Leží v podhůří Javorníků v chráněné krajinné oblasti Beskydy, téměř na státní hranici se Slovenskem. Ve škole vyučuje 15 učitelů, škola působí velmi domácky. Škola organizuje pro děti na druhém stupni pět zájmových kroužků, navíc ve škole probíhá dva dny v týdnu výuka ZUŠ – hra na klavír a dechové nástroje.

V₃ - Základní škola Kuželov - malinká Hornácká škola na severním svahu hlavního hřebene Bílých Karpat. Do školy dojíždějí žáci z vedlejší vesnice Hrubé Vrbky. U školy je postaveno pěkné sportovní hřiště, jež po školním vyučování slouží široké veřejnosti. Pro žáky druhého stupně jsou určeny 4 zájmové kroužky.

5.2 Výzkumný vzorek

Za základní soubor považuji žáky osmých tříd základních škol. Věk 14ti let jsem v tomto případě zvolila proto, že z dětí se pomalu stávají samostatně uvažující a rozhodující osobnosti. Tento věk je určitým mezníkem mezi dětstvím a sociálním věkem zrání. Dětem v pubertě se mění jejich hodnotový žebříček, neradi se podřizují, rádi vyhledávají své vrstevníky. Jako příklad města jsem použila krajské město Zlín, moderní město se spoustou volnočasových zařízení. Ve městě jsem oslovila ředitele dvou základních škol, jedna z nich se nachází na velkém sídlišti Jižní Svahy, druhá přímo v centru města. Jako příklad vesnice jsem vybrala tři malebná místa zlínského kraje. Kritériem pro výběr vesnic byl nízký počet obyvatel, nemožnost dosahu Městské hromadné dopravy a škola se zajišťující devítiletou školní docházkou. Že je rozdíl mezi vesnicí a městem jsem zjistila celkem záhy. Ředitelé vesnických škol se mnou na toto téma diskutovali, pozvali mě mezi žáky pro upřesnění informací, živě se zajímali o výsledky výzkumu. Už dopředu mě všichni tři ujišťovali, že jejich děti jsou s těmi městskými naprosto srovnatelní. Ředitelé zlínských škol proti dotazníkovému výzkumu neměli žádné námítky, ale také žádnou další iniciativu ze strany zpětné vazby.

Děti v letošních osmých třídách nepatří k populačně silným ročníkům. Na jednu třídu ve vesnici připadá průměrně 16 dětí v jednom ročníku, ve městě o 9 víc. Zatímco na vesnici má škola většinou jen jednu osmou třídu, ve městě bývají na jedné škole i tři třídy jednoho ročníku.

Zpět se mi vrátilo 123 kusů vyplněných dotazníků. Děvčat z vesnice 31, chlapců 19. Jak se dalo předpokládat, ze zlínských škol se vrátilo dotazníků více, a to 73. Náhodným výběrem jsem tedy vzorek upravila tak, aby odpovídal počtu vesnických respondentů. Jen příjemnou shodou náhod jsem se tak dostala na celkový vzorek 100 respondentů. 62 děvčat a 38 chlapců. Všechny děti ze zlínských škol bydlí v panelové zástavbě, většina na sídlišti. Děti z vesnic jsou zase naopak všechny z rodinného domku.

Tabulka č. 2
Rozdělení účasti všech respondentů

	M₁	M₂	V₁	V₂	V₃	celkem město	celkem vesnice
chlapci	12	17	7	9	3	29	19
děvčata	11	33	6	16	9	44	31
celkem	23	50	13	25	12	73	50

Tabulka č. 3
Úprava výzkumného vzorku

	M₁	M₂	V₁	V₂	V₃	celkem město	celkem vesnice
chlapci	8	11	7	9	3	19	19
děvčata	9	22	6	16	9	31	31
celkem	17	33	13	25	12	50	50

Tabulka č. 4
Rozdělení četnosti respondentů

škola	počet chlapců	počet děvčat	absolutní četnost	relativní četnost v %
M₁	8	9	0,17	17 %
M₂	11	22	0,33	33 %
V₁	7	6	0,13	13 %
V₂	9	16	0,25	25 %
V₃	3	9	0,12	12 %
celkem	38	62	1	100 %

5.3 Dotazník

Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů. (Gavora, 2000, s. 99)

Dotazník jsem tematicky rozdělila do několika oblastí:

- 1.-3. otázka – týká se respondenta, vymezení pohlaví, lokality, bydliště
- 4.- 5. otázka – vymezení vlastních představ volného času
6. otázka – časové vymezení volného času osobnosti
- 7.-10. otázka – zjištění možností využití volného času v blízkosti bydliště – nabídka
- 11.-13. otázka – popis vlastní osobnosti ve věci potřeb volného času
- 14.-29. otázka – možnosti využití volného času doma
- 30.- 32. otázka – kulturní život jedince
- 33.- 38. otázka – zvířata a domácí povinnosti
- 39.– 48. otázka – mapování využití volného času v místě bydliště a školy
49. otázka – rodina
- 50.–56. otázka – představa vlastního využití volného času

Všechny dotazníky byly vyplněny v průběhu října a listopadu roku 2007.

6 HYPOTÉZY

Cílem mé práce bylo dokázat předpoklady, jenž jsme si stanovili v těchto hypotézách:

- 1, Předpokládám, že existují rozdíly ve využití volného času na vesnici a ve městě.
- 2, Předpokládám, že nejčastějším prostředkem trávení volného času této věkové skupiny je práce a hra na osobním počítači.
- 3, Předpokládám, že trávení volného času je spojeno s aktivní činností.
- 4, Předpokládám, že neorganizovaná činnost ve volném čase má kolektivní charakter – trávení volného času s přáteli, v bandách.

7 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

7.1 Údaje o respondentech

Otázky č. 1.–3.

Uvádí osobní údaje jednotlivých respondentů. Pro účely srovnávacího výzkumu jsem náhodně vybrala 19 chlapců a 31 děvčat z města a vesnice. Všechny sledované děti z města žijí v panelové zástavbě, všechny zkoumané děti z vesnice žijí v rodinném domku.

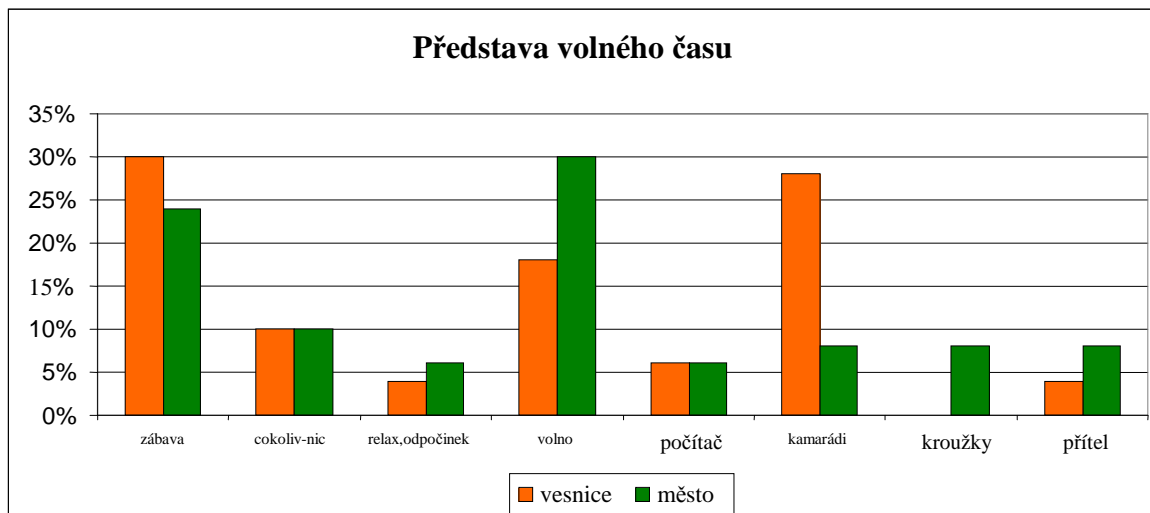
Podrobnější přehled nalezne čtenatel v tabulkách č. 1.-3. na straně č. 26-27.

7.2 Volný čas

Otázka č. 4

Se týká první asociace při vyslovení pojmu volný čas. Pro 30 % dětí z vesnice je to zábava, 30 % městských dětí se spíše vybaví volno. Dalo by se to tedy odprezentovat tak, že když jdu za zábavou, už to není volno, zatímco pod pojmem volno si představuji opravdové nicnedělání. Pohov, žádné starosti a povinnosti, zatímco zábava je asi spíše o kolektivu. S touto mou teorií koresponduje i to, že 28 % dětí z vesnice si spojuje volný čas s kamarády. Souvisí to s potřebou tvoření skupin se stejnými zájmy. Je zajímavé, že 8 % dotázaných městských dětí si s volným časem spojuje návštěvu zájmových kroužků, zatímco žádné vesnické dítě tuto odpověď neuvadlo.

graf č. 1
Představa volného času

Otázka č. 5: Vypiš, jaké máš koníčky, záliby

V této části zmiňuji jen ty nejfrekventovanější záliby a koníčky. Pak už se zájmy dětí tříští k různým aktivitám jednotlivců, jež by se daly spojit pod společná hlavní témata jako je sport, rukodělná činnost, příroda a sběratelství. Podrobnější analýza viz. příloha č. 1., kde uvádím celý seznam různých zálib, tak jak je děti volně vypsaly.

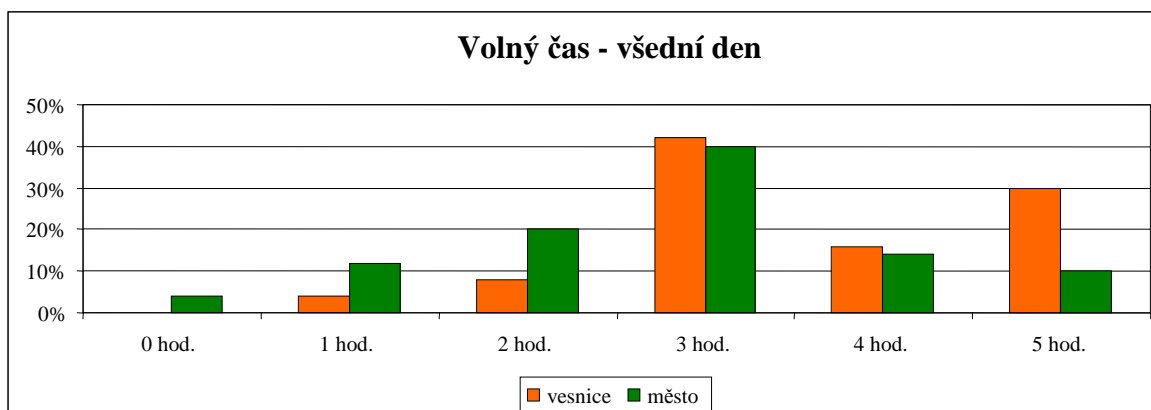
U kluků bezkonkurenčně, jak ve městě, tak i na vesnici vyhrává věrný společník počítač. Pro děvčata z vesnice je na prvním místě sport a pro děvčata z města také, ale pod pojmem tanec. Hned na druhém místě je opět shodně u chlapců z obou zkoumaných lokalit tentokrát fotbálek. Fotbal je báječný sport a záliba, je naprosto nenáročný na místo, stačí jakýkoliv plácek a dvě trička na zemi jako branky a míčuda, kterou má doma určitě každý kluk. A k tomu abyste si „začutali“ stačí na začátek dva, tři kamarádi. U děvčat z města i vesnice opět shoda a tentokrát je to hudba. Jasně tedy vyplývá, že tady rozdíl mezi vesnicí a městem hledám zbytečně.

Za zmínku ještě stojí zjištění, že ze všech dotazovaných 5 % nemá žádného koníčka ani zálibu. Tuto skutečnost uvedli tři chlapi z vesnice a dvě děvčata z města.

Otázka č. 6:

Kolik máš volného času?

graf č. 2
Volný čas - všední den

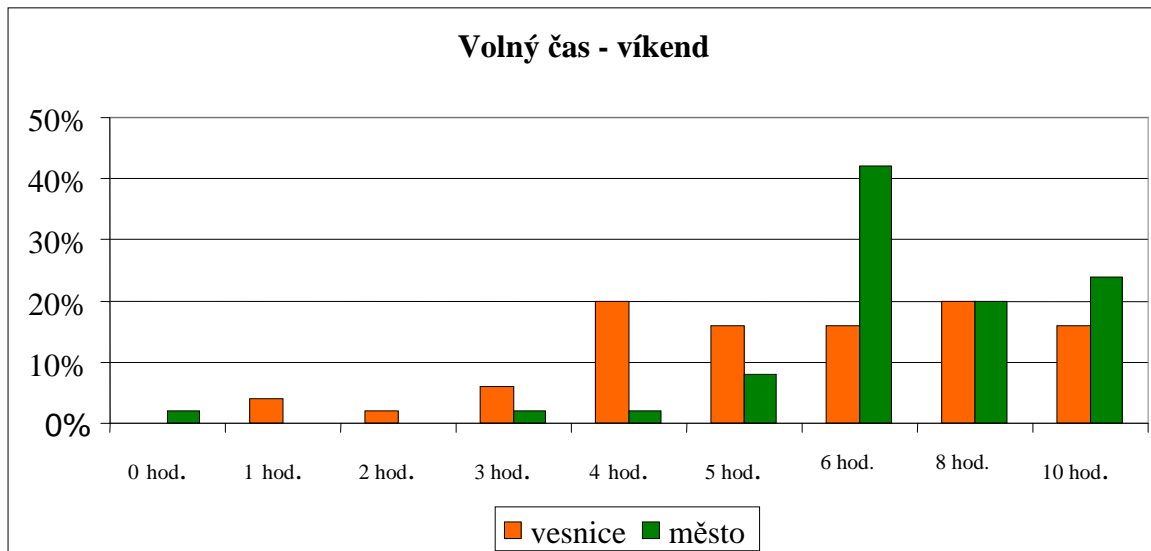

Tabulka č. 5
Volný čas – všední den

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
0 hod.	0	0	0	1	1	2	2
1 hod.	1	1	2	2	4	6	8
2 hod.	0	4	4	6	4	10	14
3 hod.	9	12	21	5	15	20	41
4 hod.	1	7	8	2	5	7	15
5 hod.	8	7	15	3	2	5	20
respondentů:	19	31	50	19	31	50	100

Vesnické děti uvádějí v průměru 3,6 hodin volného času (času opravdu určeného jen pro vlastní potěšení), zatímco děti z města jen 2,78 hodin. Nejvíce volna uvádějí chlapci na vesnici a to 3,79 hodin, hned za nimi následují děvčata z vesnice s průměrným volným časem 3,48 hodin. Nejméně volného času uvádějí chlapci z města, a to 2,73 hodin a děvčata z města uvádějí průměrně 2,80 hodin volného času. Jak uvedu dál, je to možná i tím, že městským dětem je v jejich blízkém okolí nabízeno podstatně víc podnětů pro organizovanou činnost.

graf č. 3
Volný čas - víkend

Tabulka č. 6
Volný čas v sobotu a neděli

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
0 hod.	0	0	0	0	1	1	1
1 hod.	1	1	2	0	0	0	2
2 hod.	1	0	1	0	0	0	1
3 hod.	2	1	3	1	0	1	4
4 hod.	3	7	10	1	0	1	11
5 hod.	4	4	8	2	2	4	12
6 hod.	3	5	8	6	15	21	29
8 hod.	1	9	10	4	6	10	20
10 hod.	4	4	8	5	7	12	20
respondentů	19	31	50	19	31	50	100

Tabulka č. 7
Poměr volného času ve všední den a o víkendu

	všední den	víkend
průměr vesnice	3,60 hod.	6,02 hod.
průměr město	2,78 hod.	7,06 hod.
průměr vesnice i město	3,19 hod.	6,59 hod.
průměr děvčata vesnice	3,48 hod.	6,26 hod.
průměr děvčata město	2,80 hod.	7,03 hod.
průměr chlapci vesnice	3,79 hod.	5,63 hod.
průměr chlapci město	2,73 hod.	7,10 hod.

O víkendu se situace ale mění. Zatímco děti na vesnici rodiče najednou „zapřáhnou“ a je potřeba pomoci kolem domu, dětem ve městech o víkendu rodiče dávají volnost. Kroužky fungují přes týden a v paneláku jsou rodiny zavřené v bytečku a moc prostoru pro další činnost nemají. Z našeho výzkumu vyplývá, že děti ve městě mají o víkendu o čtyři hodiny více volného času než v běžný všední den, zatímco venkovské děti jen o dvě a půl hodiny. Děti z města přiznávají o hodinu více volného času než děti z vesnice.

7.3 Místa využití volného času

Otázka č. 7, 8

Máš blízko bydliště hřiště na hraní? Využíváš ho?

Tabulka č. 8
Blízkost hřiště

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město
ano, má blízko hřiště	14	18	22	31
ne, nemá blízko hřiště	5	1	9	0
navštěvuje	13	9	9	6
nenavštěvuje	6	10	22	25

72 % dětí ve vesnici má blízko bydliště hřiště, ale jen 61 % dětí ho navštěvuje. Horší je situace ve městě, kde má hřiště dostupné 98 % dotazovaných dětí, ale jen 31 % dětí, které mají blízko bydliště hřiště, ho také navštěvuje.

Jak se ukázalo, tato otázka nebyla až tak podstatná pro účely tohoto výzkumu. Protože už na první pohled je zřejmé, že děti hřiště k dispozici mají, ale je pro ně podstatnější, s kým svůj volný čas tráví. Další otázkou možná je i to, jak je hřiště vybaveno. Protože v případě že jsou na něm průlezky a pískoviště, rozhodně to neodpovídá potřebám dětí, jež ve svém věku potřebují prostor a rozlet a spíše (v případě, že se rozhodnou hýbat) upřednostňují kolektivní, míčové hry.

Otázka č. 9

Máš jiné místo, kde se scházíš s kamarády?

Tabulka č. 9
Místa schůzek s kamarády

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město
Ano	16	13	26	26
Ne	3	6	5	5

84 % dětí z vesnice se schází s kamarády na jiném místě než hřišti.

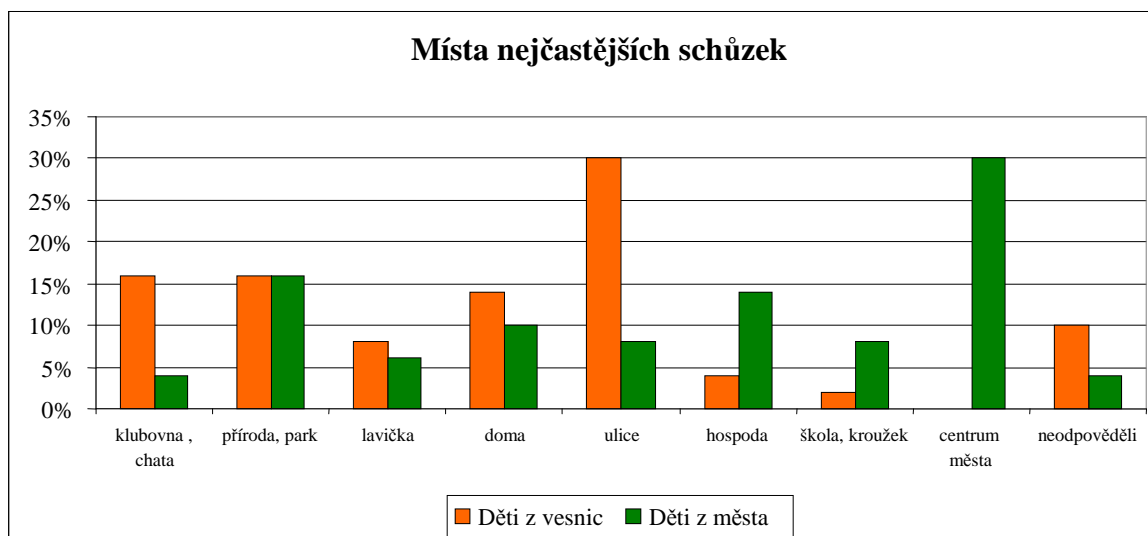
78 % městských dětí se schází s kamarády mimo hřiště.

Jak jsem již konstatovala v otázce č. 8., pro děti zkoumaného věku, není hřiště tím nejdůležitějším faktorem místa trávení volného času a ten „svůj“ prostor si vždy najdou.

Otázka č. 10

Jaké místo, napiš.

Graf č. 4
Místa nejčastějších schůzek

Naprostá většina dětí se schází jen tak venku – 30 % vesnických dětí uvádí ulici, úplně stejný počet dětí ve městě uvádí místo schůzek centrum města, ale znamená to zase na ulici. 16 % vesnických dětí má k místu schůzek k dispozici klubovnu nebo chatu, 14 % dětí z města se schází v hospodě nebo restauracích. Shodně 16 % dětí jak z města tak i vesnice tráví volný čas jen tak venku v přírodě nebo parku. Takže opět žádný markantní rozdíl mezi vesnicí a městem.

7.4 Osobní charakteristika

Otázka č. 11, 12, 13

Nikdo z oslovených vesnických dětí nevyhledává samotu, nikdo z nich se nenudí a stále mají co dělat.

Dva chlapci z města někdy vyhledávají samotu, ale nikdy se nenudí.

Tři jiní kluci z města se někdy nudí.

Jen jedna z oslovených děvčat z města vyhledává samotu a občas se nudí.

Proto si myslím, že tyto otázky nijak neovlivnili můj náhled na volný čas běžných pubescentů a tyto otázky bych v případě dalšího výzkumu do budoucna mohla vynechat.

7.5 Technické hračky

Otázka č. 14

Máš doma počítač?

Tabulka č. 10
Počítač v domě

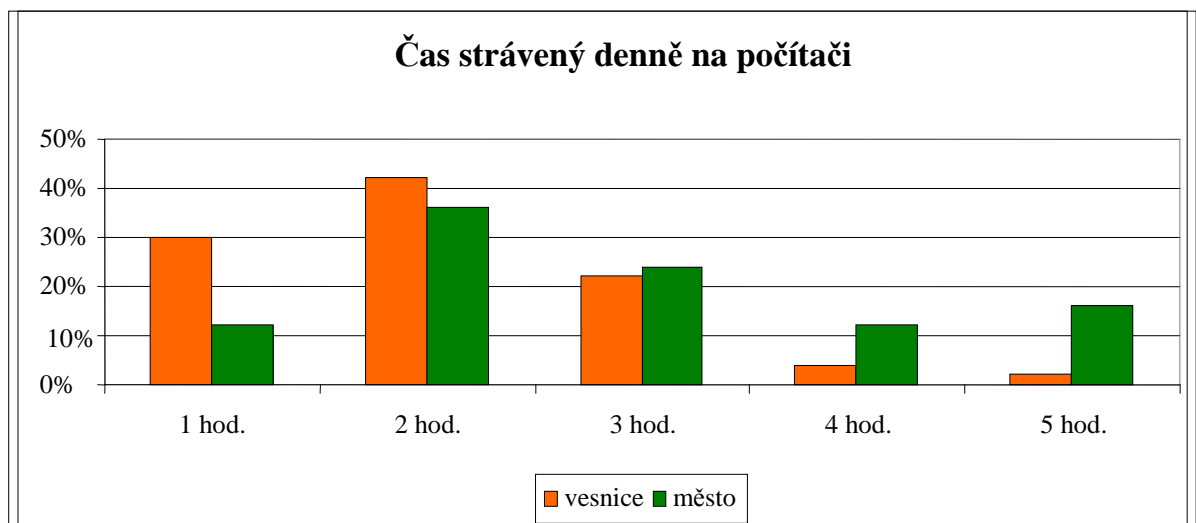
	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město
Ano	19	17	28	30
Ne	0	2	3	1

Naprosto shodná odpověď o obou srovnávaných kategoriích: 94 % jak městských tak vesnických dětí má doma k dispozici počítač. I ti, kteří počítač přímo doma nemají, na něj mají přístup a umí s ním více méně pracovat a hledat potřebné informace.

Otázka č. 15

Kolik času denně trávíš na počítači?

Graf č. 5
Čas strávený na
počítači

Tabulka č. 11
Čas strávený denně na počítači

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
1 hod.	3	12	15	1	5	6	21
2 hod.	9	12	21	4	14	18	39
3 hod.	4	7	11	7	5	12	23
4 hod.	2	0	2	5	1	6	8
5 hod.	1	0	1	2	6	8	9
respondentů:	19	31	50	19	31	50	100

Tabulka č. 12
Počet hodin na počítači -průměr

	počet hodin
průměr vesnice	2,06 hod.
průměr město	2,84 hod.
průměr vesnice i město	2,45 hod.
průměr děvčata vesnice	1,84 hod.
průměr děvčata město	2,65 hod.
průměr chlapci vesnice	2,42 hod.
průměr chlapci město	3,16 hod.

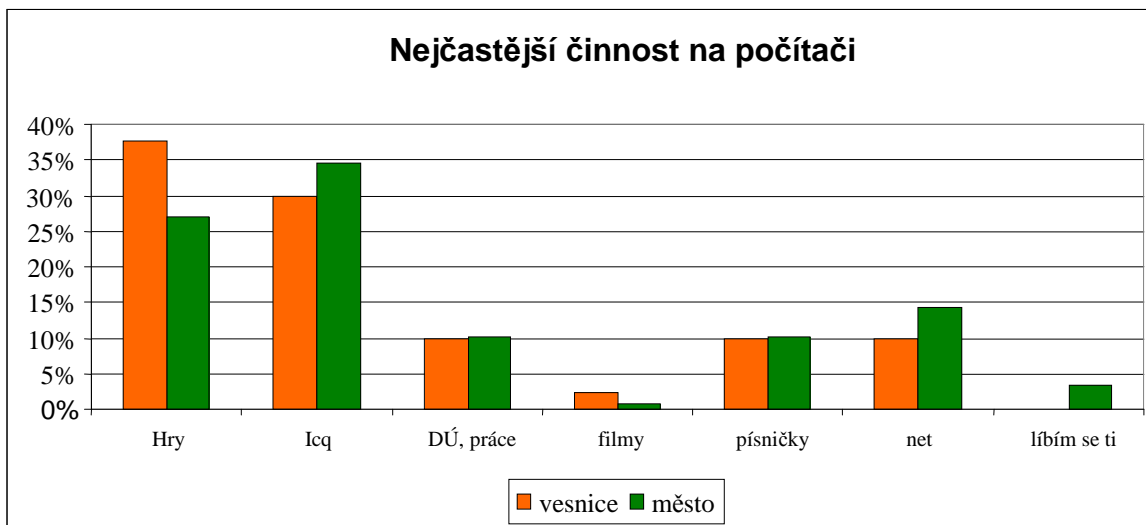
Tentokrát je rozdíl mezi vesnicí a městem nepatrně viditelný. Děti z města tráví u počítače téměř o půl hodinu více než děti z vesnice. Nejvíce stráveného času na počítači uvádějí chlapci z města a to 3,16 hodiny, nejméně děvčata z vesnice a to „pouhých“ 1,84 hodiny.

V průměru děti ze sledovaných lokalit tráví na poměrně hodně času na počítači a to 2,45 hodin.

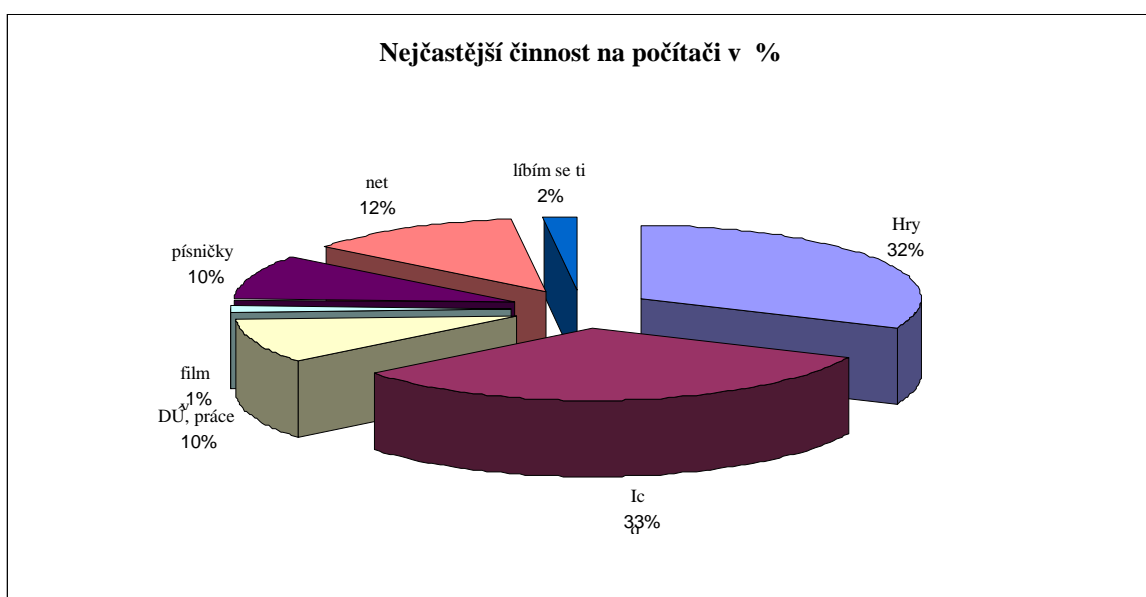
Otázka č. 16

Co děláš nejčastěji na počítači?

Graf č. 6
Nejčastější činnost na počítači

Graf č. 7
Nejčastější činnost na počítači v procentech

Jak se ukázalo, v činnosti dětí na počítači jsou mezi městem a vesnicí mírné rozdíly. Zatímco 38 % dětí z vesnice na počítači hraje nejčastěji hry, tak 34 % dětí městských tráví čas na ICQ. Ale v zápětí se tato čísla prohodí a druhou nejčastější činností dětí z vesnice na počítači je chat a dětí městských jsou počítačové hry. Hluboce daleko za těmito aktivitami pokulhává vyhledávání informací na netu – jen 10 % na vesnici a 14 % ve městě, 10 % dětí z města i vesnice na počítači stahuje a hledá písničky a oblíbenou hudbu a stejné procento dětí uvádí práci s počítačem pro školní potřeby. Jsem přesvědčena, že počítačová

gramotnost dnešních dětí je ohromná, stačí se podívat na jejich blogy a profily na různých webových stránkách.

Otázka č. 17

Máš přístup na internet?

Tabulka č. 13
Přístup na internet

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	17	18	25	30	42	48	90
Ne	2	1	6	1	8	2	10

84 % dětí z vesnice má přístup na internet z toho je 81 % děvčat a 89 % chlapců.

96 % dětí z města má přístup na internet z toho 97 % děvčat a 95 % chlapců.

Otázka č. 18

Chatuješ ?

Tabulka č. 14
Počet dětí účastnícího se chatu

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	15	10	21	26	36	36	72
Ne	4	9	10	5	14	14	28

V chatování jsou na tom obě lokality úplně stejně.

72 % vesnických dětí z těch, jenž mají přístup na internet chatuje, 68 % děvčat a 79 % chlapců.

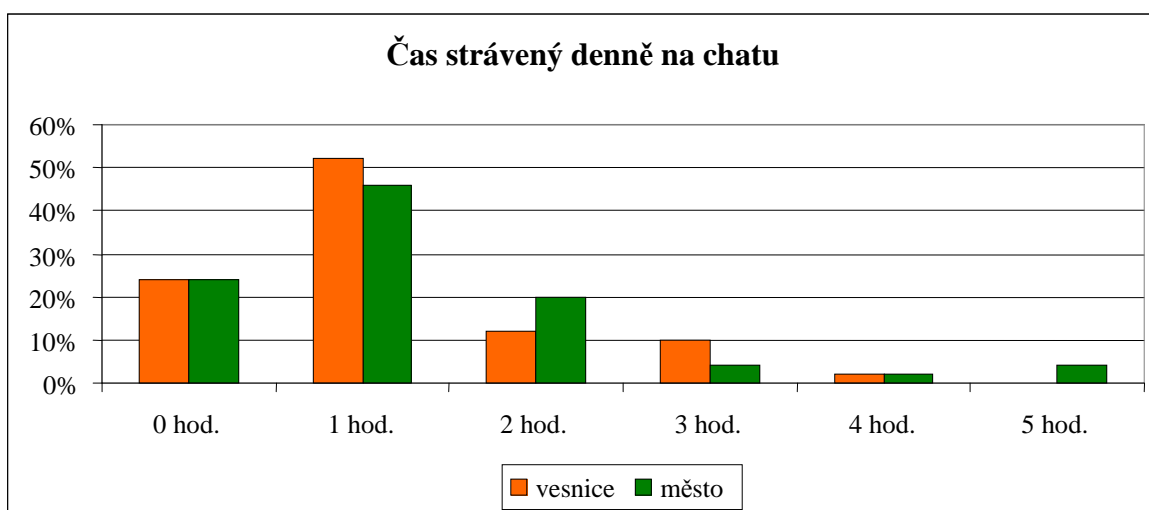
72 % městských dětí z těch, jenž mají přístup na internet chatuje, 84 % děvčat a 53 % chlapců.

Chat je kapitola sama pro sebe. Já jsem vyrůstala na psaní dopisů, protože telefonní budka byla na druhém konci našeho městečka. Dodnes mi zůstalo staromilství papíru a napjaté očekávání dopisu od kamarádky. O kousek mladší generace má přirostlé sluchátko k uchu a telefonuje a telefonuje. A generace, o které píšu? Ta je ještě nevydělečně činná a tak odkázaná na většinou rodičovský přísun kreditů. A právě pro ně je tu chat. To stejně napjaté očekávání odpovědi. Jen na odpověď nemusíte čekat týdny. Stačí klik a je tu mail. Myslím si, že chatování je doménou děvčat a protože jsou v dnešní době v postavení „loviček“ právě ony, kluci se do chatu zapojují na základě dívčích aktivit. Chat je anonymní a snese všechno. „Puberťáci“ svěří chatu, to co by neřekli, na chatu je větší intimita. Nicméně se tímto slovní komunikace odbourává, děti umí používat neuvěřitelné množství zkratk, mají svůj počítačový slang.

Otázka č. 19

Kolik času trávíš denně na chatu?

Graf č. 8
Čas strávený denně na chatu

Tabulka č. 15
Čas strávený na chatu průměr

	počet hodin
průměr vesnice	1,14 hod.
průměr město	1,26 hod.
průměr vesnice i město	1,20 hod.
průměr děvčata vesnice	1,16 hod.
průměr děvčata město	1,61 hod.
průměr chlapci vesnice	1,10 hod.
průměr chlapci město	0,68 hod.

Jak jsem uvedla již výše, chat je spíše záležitostí děvčat. Děvčata z města tráví na chatu 1,61 hodin a děvčata z vesnice o něco méně-1,16 hodin. Město v chatování vede o necelé půl hodinky. Chlapci z vesnice jsou družnější a chatují dvojnásobně více oproti chlapcům ve městě.

Otázka č. 20

A, Chatuješ s kamarády, se kterými se denně vidíš?

Tabulka č. 16
Chat s kamarády, které vidí denně

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	14	9	17	26	31	35	66
Ne	5	10	14	5	19	15	34

Tato věková kategorie „pubertáků“ se vyznačuje i tím, že si nikdy nestihnou všechno doříct. A tak, sotva se rozloučí, zasednou v teple svých domovů k počítači a snaží se dohnat to, co nestihli, dokud se viděli.

S kamarády, se kterými se denně vidí, si chatuje 62 % dětí z vesnice (55 % děvčat a 74 % chlapců) a 70 % dětí z města (84 % děvčat a 47 % chlapců).

B, Našel sis na chatu nové kamarády?

Tabulka č. 17
Noví kamarádi nalezení na chatu

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	10	9	14	20	24	29	53
Ne	9	10	9	11	18	21	39

48 % chatujících dětí z vesnice si na chatu našlo nové kamarády (45 % děvčat a 52 % chlapců)

58 % chatujících dětí z města si na chatu našlo nové kamarády (65 % děvčat a 47 % chlapců)

Otázka č. 21, 22

Máš doma playstation? Kolik času na něm trávíš?

Tabulka č. 18
Playstation doma

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	7	8	0	3	7	11	18
Ne	12	11	31	28	43	39	82

Jen 14 % dětí z vesnice a 22 % dětí z města vlastní doma playstation.

Tři chlapci z města hrají na playstationu denně asi 2 hodiny, pět chlapců asi hodinu.

Tři děvčata z města hrají maximálně 1 hodinu denně.

Dva chlapci z vesnice hrají na playstationu denně 2 hodiny, ostatní jednu.

Otázka č. 23, 24

Máš doma gameboy? Kolik času na něm trávíš?

Tabulka č. 19
Gameboy doma

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	1	4	0	2	1	6	7
Ne	18	15	31	29	49	44	93

Jen 2 % dětí z vesnice a 12 % dětí z města vlastní doma gamety.

Jen jeden chlapec z vesnice má doma gameboy. Při hrách tráví asi hodinu denně.

Jen jeden chlapec z města má doma playstation i gameboy. Na obou tráví asi hodinu denně.

Jeden chlapec z města hraje na gameboy denně asi 2 hodiny, ostatní děti z města vlastní gameboye 1 hodinu.

Nicméně z dnešního pohledu si nemyslím, že by otázky 21.-24. byly jakkoliv zásadní, protože tyto hrací přístroje už dávno svou pestrostí a nápaditostí překonaly hry, jenž jsou přístupné internetem.

Odpovědi na tyto otázky snad jen ukázaly větší solventnost rodičů či prarodičů.

Otázka číslo 25:

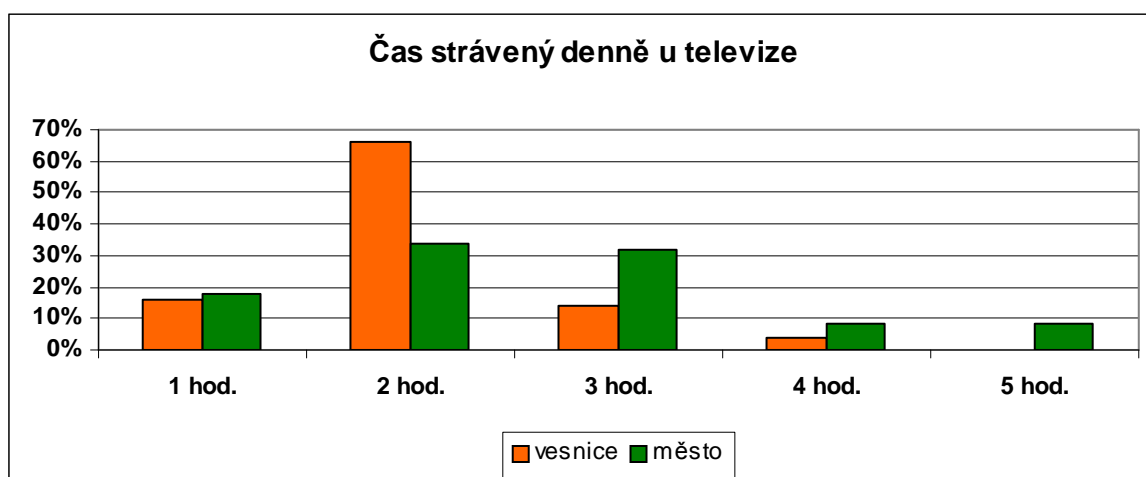
Kolik času trávíš denně u televize?

- a) 1 hodinu
- b) 2 hodiny
- c) 3 hodiny
- d) 4 hodiny
- e) 5 hodin a více

Tabulka č. 20
Čas strávený denně u televize

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
1 hod.	3	5	8	7	2	9	17
2 hod.	12	21	33	5	12	17	50
3 hod.	3	4	7	6	10	16	23
4 hod.	1	1	2	1	3	4	6
5 hod.	0	0	0	0	4	4	4
respondentů:	19	31	50	19	31	50	100

Graf č. 9
Čas strávený denně u televize

Zjistila jsem, že zatímco vesnické děti tráví u televize v průměru 2,08 hodiny denně, městské děti 2,54 hodiny. Což je téměř o půl hodiny denně více, přestože mají k dispozici řadu zájmových aktivit a kroužků.

Otázka č. 26:

Který z televizních pořadů upřednostňuješ?

Níže uvedená tabulka je souhrnem sledovanosti programů tak, jako uvádí respondenti. Seriály a programy televize Nova jsou prostě TOP z celé ohromné nabídky televizních pořadů a kanálů. Děti mají možnost po příchodu ze školy sledovat pořady, aniž by přitom byly kontrolovány rodiči, jež jsou v tuto dobu většinou v zaměstnání. V odpoledních

hodinách zvláště televize Nova nabízí programy plné násilí a také nadzemsky schopných hrdinů. Mládež se tak mnohokrát dostává mimo realitu běžného světa. V honbě za sledovaností v poslední době ale s televizí Nova začínají držet krok i jiné televize, včetně televize veřejnoprávní. Pravdou ovšem zůstává, že právě toto je zábava, kterou mladí vyhledávají.

Tabulka č. 21
Upřednostněný pořad v televizi

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	celkem vesnice	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
Simpsonovi	4	1	-	3	4	4	8	3	5
Filmy	1	3	1	3	2	6	8	4	4
hudební pořady	-	1	5	-	5	1	6	5	1
Kriminálky (Las v., Miami...)	4	1	2	3	6	4	10	5	5
Nova	1	4	-	4	1	8	9	4	5
Ordinace v růžové zahradě	1	1	11	8	12	9	21	19	2
publicistika	-	3	1	-	1	3	4	1	3
reality show	-	-	1	1	1	1	2	2	-
seriály	9	1	15	15	24	16	40	30	10
soutěže	-	-	2	1	2	1	3	3	-
sport	1	-	-	-	1	-	1	-	1
Ulice	1	-	1	1	2	1	3	2	1
Útěk z vězení	2	2	1	-	3	2	5	1	4
Velmi křehké vztahy	-	-	2	-	2	-	2	2	-
zprávy	-	1	1	1	1	2	3	2	1
Ztraceni	2	-	-	-	2	-	2	-	2
Ženatý se závazky	1	-	-	-	1	-	1	-	1
BBC	-	1	-	-	-	1	1	-	1
Discovery	-	1	-	-	-	1	1	-	1

7.6 Kino, knihy, kultura, video, filmy, DVD

Otázka č. 27, 28, 29

Kolik času trávíš denně u videa, DVD? Který z filmových žánrů máš nejraději? Který je tvůj oblíbený film?

Jak jsem zjistila při vyhodnocování této práce, tyto otázky bylo naprosto nevypovídající o způsobu trávení volného času. Jsou tedy nepodstatné. Většina dotazovaných video nebo DVD přehrávač doma má, a ráda si na nich přehrává večer filmy, jestliže nejsou uspokojeni momentální televizní nabídkou. Je jedno jaké, převažují filmy dobrodružné, komedie a horory. Děvčata často uváděla americké romantické filmy s tancem a písničkami.

Otázka č. 30

Kolikrát jsi byl v tomto kalendářním roce v kině?

Tabulka č. 22
Návštěva kina v kalendářním roce

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Nebyl	4	8	6	11	10	19	29
1x	4	1	11	1	15	2	17
2x	3	4	4	7	7	11	18
3x	3	2	7	4	10	6	16
4x	1	0	3	0	4	0	4
5x	2	0	0	4	2	4	6
6x	2	2	0	0	2	2	4
7x	0	0	0	1	0	1	1
10x a více	0	2	0	3	0	5	5

38 % městských dětí nebylo v minulém kalendářním roce v kině, na vesnici nenavštívilo kino 20 % respondentů. Běžná vstupenka do kina ve městě Zlín stojí průměrně 85,- Kč, kino je vybaveno novými sedačkami, ozvučeno dolby systémem. Jen jedna vesnice ze tří zkoumaných má v provozu kino. Vstupenka do provizorního sálu stojí polovic městského vstupného. Atraktivní filmy do vesnice přijdou se čtrnáctidenním zpožděním po promítání ve městě.

Z dětí, které v kině byly, městské děti uvádějí průměrnou návštěvnost 4,23x a vesnické pouze 2,42x, to znamená o dva krát méně než děti z města. Nejčastější frekvence návštěv z dotázaných, jež byli v kině uváděli chlapci z města a to 4,27x, nejméně často byla v kině děvčata z vesnice a to 2,08 krát.

Otázka č. 31

Kolikrát jsi byl v tomto kalendářním roce v divadle?

Za touto otázkou zůstal dovětek jen tak, ne se školou. Všechny školy totiž zajišťují dětem návštěvu těchto kulturních zařízení. Zajímalo mě, jestli mládež vyhledává i tento druh kultury. Myslím si, že jestliže děti tohoto věku do divadla chodí o vlastní vůli, byli k tomu patrně vedeni ve svých rodinách. Lásce k divadlu se dá postupně dospět, stejně jako lásce k vážné hudbě. Faktem ale také zůstává dostupnost divadel. Děti z vesnice se na představení bohužel nedostanou jinak než hromadným zájezdem nebo osobním autem, čímž jsou handicapovány oproti dětem městským. 84 % dětí vesnických a 64 % městských dětí divadlo během roku nenavštívilo ani jednou, naopak nejčastěji do divadla chodí děvčata z města, která vzhlednou v průměru 3,5 divadelních představení během sezóny.

Tabulka č. 23
Návštěva divadla v kalendářním roce

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Nebyl	18	16	24	16	42	32	74
1x	1	1	6	5	7	6	13
2x	0	2	0	5	0	7	7
3x	0	0	0	0	0	0	0
4x	0	0	1	0	1	0	1
5x	0	0	0	1	0	1	1
6x	0	0	0	1	0	1	1
7x	0	0	0	1	0	1	1
10x a více	0	0	0	2	0	2	2

Otázka č. 32

Čteš rád knihy?

Tabulka č. 24
Čtení knih

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	10	7	22	17	32	24	56
Ne	9	12	9	14	18	26	44

Tabulka č. 25
Počet přečtených knih v roce

Počet přečtených knih (v ks) v roce:		
	Rádi čtou	Neradi čtou
průměr vesnice	5,03	2,66
průměr město	5,46	1,38
průměr vesnice i město	5,21	1,91
průměr děvčata vesnice	5,72	1,88
průměr děvčata město	6,29	1,57
průměr chlapci vesnice	3,5	3,44
průměr chlapci město	3,42	1,16

Na vesnici čte knihy rádo 64 % dětí, ve městě pouze 48 % dětí. To je o 16 % rozdíl. V tabulce uvedené výše je pro zajímavost uváděn počet přečtených knih i u dětí, které uvádějí, že nečtou právě nejraději. Počet přečtených knih ovlivňuje i tzv. povinná literatura. Učitelé na vesnici uvádějí, že knihy tímto způsobem děti nutí číst. Já se přikláním na jejich stranu, z hovorů s dětmi je poznat podle používané slovní zásoby čtenáře. Je jasné, že pro vyhledání informací málokdo sáhne po encyklopedii, ale většinou zasurfuje na internetu. Je to rychlejší a pohodlnější, jedny informace k sobě nabalují další. Ale beletrie jako taková má vliv jak na slovní zásobu dětí, tak na rozvoj představivosti, zapamatování výrazů se dostávají do kontaktu s krásnou mateřštinou.

7.7 Zvířata, domácí povinnosti

Otázka č. 33, č. 34, č. 35

Staráš se o nějaké zvíře? Jaké zvíře? Jak se o něj staráš?

Tabulka č. 26
Starost o zvířátko

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	14	6	30	20	44	26	70
Ne	5	13	1	11	6	24	30

Děti nepovažují péči o zvířata za volný čas, je to jejich povinnost, ale jak uvádějí asi docela milá, protože všechny, které zvířata vlastní, uváděly kompletní péči o zvířata, ale do domácích povinností, jež ovlivňují jejich volný čas, tuto péči většina neuvedla. Podstatně víc jim vadí např. úklid.

V hitparádě domácích mazlíčků vedou s přehledem pejsci, za nimi následují křečci, želvičky a papoušci. Jedna dívka z města pravidelně dojíždí starat se o koně na vesnici. Jedna dívčina z vesnice má koně doma.

70 % z dotazovaných dětí se stará o nějaké zvířátko z toho je 88 % na vesnici a 52 % z města.

73 % chlapců a 97 % děvčat na vesnici má zvíře, ve městě se o domácí zvíře stará 32 % chlapců a 64 % děvčat.

Otázka č. 36

Ovlivňují domácí povinnosti tvůj volný čas?

Tabulka č. 27
Vliv domácích povinností na volný čas

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	18	15	28	25	46	40	86
Ne	1	4	3	6	4	10	14

O 12 % více dětí z vesnice oproti městu uvádí, že jejich domácí povinnosti ovlivňují (ukrajují) jejich volný čas. Jen 8% vesnických dětí konstatují, že domácí povinnosti nemají vliv na jejich volný čas, ve městě si právě tomto myslí 20% respondentů. Z výzkumu vyplývá, že vesnické děti se cítí domácími povinnostmi více svazovány.

Otázka č. 37

Vypiš své domácí povinnosti.

V otázce domácích povinností se činnost dětí ve městě a na vsi neliší. K nejčastějším činnostem patří umývání nádobí, úklid, vysávání. Proč ne? Děti jsou ve věku, kdy už zvládnou pomoc v domácnosti a je dobré, když rodiče děti k těmto činnostem vedou. 6 %

děti z obou srovnávaných lokalit nemá žádné domácí povinnosti. Na vesnici se navíc objevili takové práce jako je pomoc na zahradě a chystání dřeva, jen městské děti uvádí, že k jejich domácím povinnostem patří učení se. Znam rodiče, kteří opravdu po svých dětech požadují pouze skvělé studijní výsledky. Já osobně jsem zastáncem toho, aby se děti na chodu domácnosti alespoň částečně podílely.

Podrobnější analýza viz. příloha č. II., v níž uvádím celý seznam domácích povinností, tak jak je na děti rodiče „chrlí“.

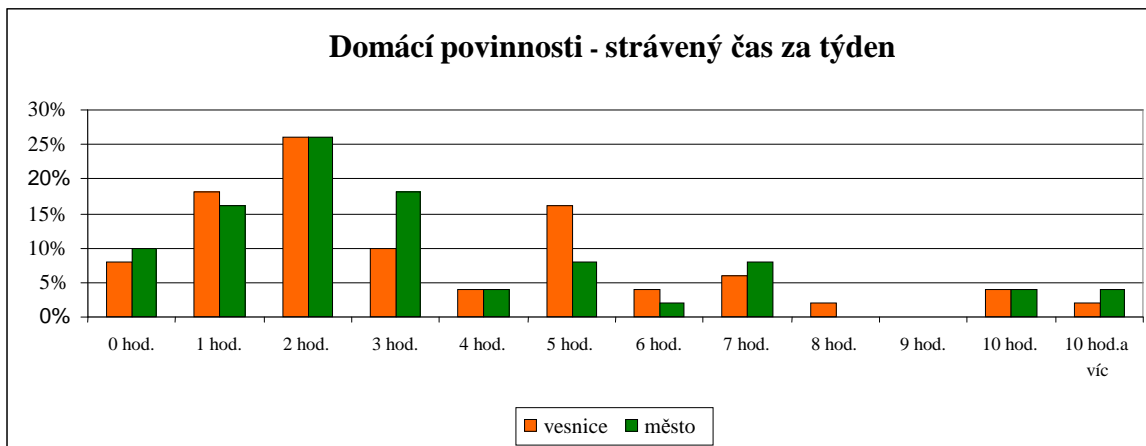
Otázka č. 38

Kolik času týdně strávíš domácími povinnostmi

Tabulka č. 28
Čas strávený domácími povinnostmi za týden

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
0 hod.	2	2	4	3	2	5	9
1 hod.	6	3	9	5	3	8	17
2 hod.	3	10	13	3	10	13	26
3 hod.	3	2	5	2	7	9	14
4 hod.	1	1	2	1	1	2	4
5 hod.	2	6	8	2	2	4	12
6 hod.	0	2	2	0	1	1	3
7 hod.	1	2	3	1	3	4	7
8 hod.	0	1	1	0	0	0	1
9 hod.	0	0	0	0	0	0	0
10 hod.	1	1	2	0	2	2	4
10 hod.a více	0	1	1	2	0	2	3
respondentů:	19	31	50	19	31	50	100

Graf č. 10
Čas strávený domácími povinnostmi za týden

Jen šestiminutový rozdíl ve prospěch vesnice v délce konání domácích povinností. Tady jsou obě lokality vyrovnané a v týdenním časovém horizontu je rozdíl opravdu nepatrný. V průměru tedy dětem týdně zaberou domácí povinnosti 3,35 hodiny.

7.8 Zájmové kroužky

Otázka č. 39

Myslíš si, že je důležité trávit pravidelně volný čas např. v zájmovém kroužku apod.?

Tabulka č. 29
Trávení volného času v zájmovém kroužku

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	12	12	23	27	35	39	74
Ne	7	7	8	4	15	11	26

Opět téměř shoda – 70 % vesnických dětí a 78 % městských dětí si myslí, že je důležité trávit volný čas v nějakém kroužku.

Otázka č. 40, 41

Nabízí vaše základní škola nějaké kroužky? Víš, jaké jsou to kroužky?

Tabulka č. 30
Nabídka kroužků ve škole

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	19	19	31	31	50	50	100
Ne	0	0	0	0	0	0	0

Všechny oslovené děti ví, že jejich škola nabízí zájemcům kroužky, a všichni vědí, které to jsou.

Otázka č. 42

Navštěvuješ je?

Tabulka č. 31
Návštěvnost kroužků ve škole

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	12	6	13	8	25	14	39
Ne	7	13	18	23	25	36	61

Jen 50 % vesnických dětí navštěvuje kroužky, jež jsou v nabídce školy a kupodivu pouhých 28 % dětí z města navštěvuje kroužky nabízené jejich školou. Je pravdou, že školy se v zájmových činnostech zaměřují spíše na volný čas dětí mladšího školního věku. Děti ve zkoumané věkové kategorii nemají velký zájem o organizované trávení volného času školou, po vyučování potřebují jak změnu prostředí, tak změnu autorit. 61 % všech respondentů nenavštěvuje žádný ze školních kroužků.

Otázka č. 43

Napiš, jaké kroužky ve škole navštěvuješ?

Tabulka se zájmovými školními kroužky viz. Příloha č. III, je jen malou sondou do školních kroužků. Mažoretky jsou Kuželově, Náboženství ve Francově Lhotě a Kuželově, informatika na Trnavě, aerobic a volejbal ve městě. Jak jsem vyčetla z materiálů škol, každá škola nabízí jiné, více či méně podobné kroužky. Často jsou tyto zájmové kroužky součástí činnosti školních družin.

Otázka č. 44

Navštěvuješ nějaké zájmové kroužky nebo kluby mimo školu?

Tabulka č. 32
Návštěvnost kroužků mimo školu

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	15	10	15	24	30	34	64
Ne	4	9	16	7	20	16	36

64 % všech oslovených dětí navštěvuje zájmové kroužky mimo školu – z nich 60 % vesnických a 68 % městských dětí.

5 kluků z města nechodí do žádného z kroužků, stejně tak 3 děvčata z města nemají potřebu navštěvovat žádný kroužek. Na vesnici dokonce 32 % děvčat nemá zájem o jakoukoliv nabízenou činnost a stejně tak 3 vesničtí chlapci.

Otázka č. 45

Napiš, jaké kroužky mimo školu navštěvuješ.

Mimoškolní kroužky jsou v nabídce pestřejší než omezená kapacita školních tříd. I tato tabulka je spíše informací o tom, co všechno současné děti zajímá. Rozmanitost jejich zájmů se objevila v počtech uváděných kroužků. Pro zajímavost i zamyšlení jen šest druhů uváděných kroužků je společných pro vesnici i město. Je to fotbal, házená, hip-hop, výtvarný kroužek, hudební a jazykový kroužek. Děti z města mají evidentně více možností a samozřejmě taky větší nabídku. V rozmanitosti městské děti uvádějí až 20 dalších kroužků, jež nejsou pro obě kategorie společné, zatímco děti z vesnice pouze pět. Pro zajímavost, folklórní kroužek navštěvuje dívka z města. Více tabulka v příloze č. IV.

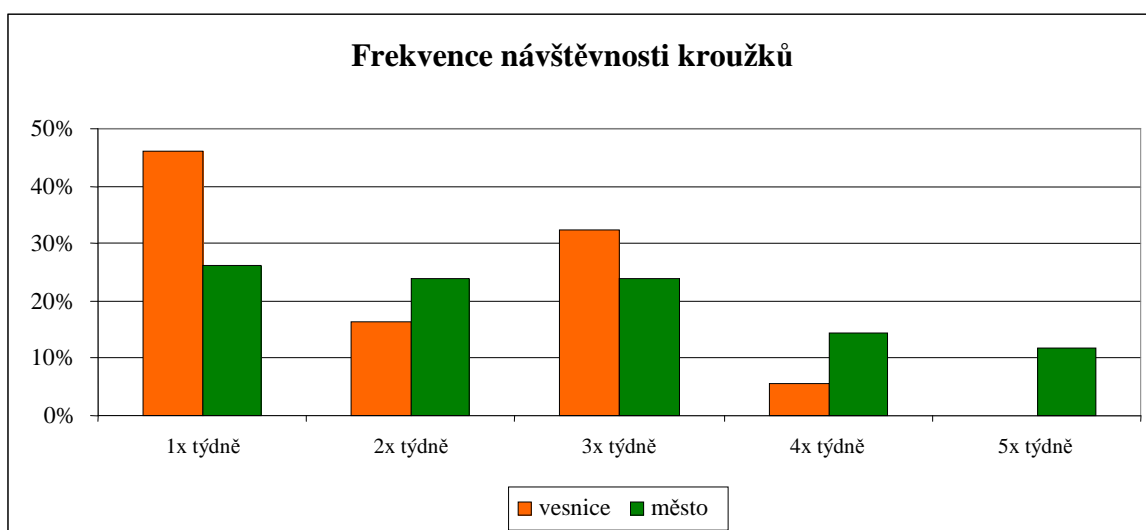
Otázka č. 46

Jak často navštěvuješ zájmové kroužky?

Tabulka č. 33
Frekvence návštěvnosti zájmových kroužků

	vesnice			město			vesnice i město
	chlapci	děvčata	celkem	chlapci	děvčata	celkem	
1 x týdně	5	12	17	5	6	11	28
2 x týdně	3	3	6	2	8	10	16
3 x týdně.	7	5	12	3	7	10	22
4 x týdně	1	1	2	3	3	6	8
5 x týdně	0	0	0	0	5	5	5
respondentů:	16	21	37	13	29	42	79

Graf č. 11
Frekvence návštěv zájmových kroužků

Tabulka č. 34
Průměrný počet hodin strávených návštěvou mimoškolních kroužků - týdně

Průměrný počet hodin strávených návštěvou mimoškolních kroužků - týdně	
průměr vesnice	1,97 hod.
průměr město	2,62 hod.
průměr vesnice i město	2,32 hod.
průměr děvčata vesnice	1,76 hod.
průměr děvčata město	2,75 hod.
průměr chlapci vesnice	2,25 hod.
průměr chlapci město	2,31 hod.

Děti z města tráví v průměru o 40 minut déle v zájmových kroužcích oproti dětem z vesnice. Největší frekvence návštěvnosti kroužků je u děvčat z města, nejmenší s rozdílem téměř hodiny děvčata z vesnice. Myslím si, že kdyby na vesnici byl větší výběr v nabídce aktivit pro tuto věkovou skupinu, děvčata, jež mají větší sklony k shromažďování se, by této možnosti určitě využila. Holčičky jsou většinou cílevědomější a kdyby měly dostatečně velký výběr už v útlém věku, asi by do kroužku chodily i ve věku pubertálním.

Otázka č. 47

Proč navštěvuješ zájmové kroužky?

Tabulka č. 35
Důvod návštěv zájmových kroužků

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	celkem vesnice	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
baví mě	13	13	18	26	31	39	70	44	26
fajn parta dětí	8	0	7	8	15	8	23	15	8
kamarádi	7	4	8	15	15	19	34	23	11
rodiče zaplatili	3	1	3	2	6	3	9	5	4
z donucení	0	0	3	0	3	0	3	3	0
pro budoucnost	1	1	2	4	3	5	8	6	2
dobrá vedoucí	2	1	2	2	4	3	7	4	3

V této otázce jsem dětem nabídla zaškrtnutí několika možností důvodů návštěvnosti zájmových kroužků. Ale i tak je jasným důvodem návštěvnosti fakt, že je tento druh trávení volného času hlavně baví. A to je dobře.

Otázka č. 48

Jezdíš za svými kroužky dále než 6 km od bydliště?

Tabulka č. 36
Vzdálenost místa kroužků od bydliště

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	7	2	7	4	14	6	20
Ne	11	15	12	21	23	36	59

Jen 38 % vesnických dětí dojíždí za svými kroužky dále než 6 km od domova, městských dětí pouze 14 %. Nezanedbatelnou stránkou dojíždění jsou i finance. Každou cestou se návštěva kroužků prodražuje. Z vesnických dětí, které dojíždí, jezdí většina (86 %) v zimním období autobusem, v letním na kole. Jsem přesvědčena o tom, že v případě dojíždění městských dětí za kroužky vzdálenějšími od bydliště dále než 6 km, navštěvují je děti hlavně z iniciativy rodičů.

Tabulka č. 37
Způsob přepravy do zájmového kroužku

auto	2	2	3	1
autobus	4	-	8	3
MHD	-	3	-	-
kolo	3	-	5	-
pěšky	-	-	-	1
vlak	-	-	1	-

Otázka č. 49

Trávíš část svého volného času s rodiči? Jak?

Tabulka č. 38
Trávení volného času s rodiči

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	14	14	24	28	38	42	80
Ne	5	5	7	3	12	8	20

80 % všech dotazovaných uvádí, že tráví část svého volného času s rodiči hlavně povídáním. Rozdíl mezi vesnickými a městskými dětmi je pouhých 8 % ve prospěch městských dětí. V tomto věku je kontakt s rodiči velmi potřebný, jak pro nasměrování mladé osobnosti, tak i jako kontrolní funkce. Rodiče by měli v tomto krizovém pubertálním období vědět s kým a jak jejich dítě tráví volný čas.

Otázka č. 50

Co děláš ve dnech, kdy nemáš žádný kroužek?

Na tuto otázku odpověděla drtivá většina dětí – počítač. Jen děvčata z vesnice dala přednost kamarádům. U chlapců z vesnice a města je na druhém místě čas trávený s kamarády, u děvčat z vesnice se na toto pomyslné místo dostává počítač a děvčata z města uvádějí sledování televize. Městské děti taky často uvádějí jako trávení volného času nakupování. Prolézání nákupních center se stává pro městské děti oblíbenou činností. Je to takovým znakem dnešní doby, kdy za krásného slunečného dne jsou plná parkoviště před nákupními centry. Jako bychom se nemohli nasytit možností utrácení peněz, což je obchodní strategií hypermarketů.

Tabulka č. 39
Trávení volného času mimo zájmový kroužek

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem	děvčata	chlapci
kamarádi	11	10	27	18	38	28	66	45	21
flákání se	2	5	6	9	8	14	22	15	7
kolo	8	6	6	0	14	6	20	6	14
televize	4	7	8	19	12	26	38	27	11
počítač	12	11	10	24	22	35	57	34	23
foťbálek	5	4	2	0	7	4	11	2	9
obchody	0	2	0	11	0	13	13	11	2
přítel / přítelkyně	2	4	5	11	7	15	22	16	6
starost o rostliny	0	0	1	0	1	0	1	1	0
procházký	0	0	1	0	1	0	1	1	0
puzzle	0	0	1	0	1	0	1	1	0
Brusle	0	0	1	0	1	0	1	1	0
úkolý, učít se	0	0	2	2	2	2	4	4	0
starost o zvíře	0	0	1	0	1	0	1	1	0
leparkur	0	2	0	0	0	2	2	0	2
spím	0	0	0	1	0	1	1	1	0
čtu	0	0	0	1	0	1	1	1	0
tancuji	0	0	0	1	0	1	1	1	0
hřiště	1	5	0	0	1	5	6	0	6

7.9 Nabídka a poptávka aktivit

Otázka č. 51

Je v místě tvého bydliště dostatek možností nenudit se a aktivně využít volný čas?

Tabulka č. 40
Možnost trávit volný čas v místě bydliště

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano, hodně	10	9	11	14	21	23	44
Ano, ale hledat	5	6	9	5	14	11	25
Ne	1	1	4	7	5	8	13
Nevím	2	2	5	3	7	5	12
Nezajímám se	1	1	2	2	3	3	6

44 % všech respondentů uvádí, že v místě jejich bydliště je dostatek možností trávit aktivně volný čas, jen 13 % všech dotazovaných tvrdí, že není dost možností a 6 % dětí ze sledované skupiny to vůbec nezajímá. Rozdíl mezi odpověďmi dětí z vesnice a města je pramalý, pouze 4 % ve prospěch města.

Otázka č. 52

Víš jaké kroužky jsou v tvém okolí nabízeny?

Tabulka č. 41
Možnost kroužků v okolí

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	16	12	30	25	46	37	83
Ne	3	7	1	6	4	13	17

Děti z vesnice mají větší přehled o nabídce volnočasových aktivit oproti dětem městským. Vysvětlují si to tím, že vesnické děti mají zúžený okruh, ve kterém hledají, zatímco městské se ve větší nabídce hůř orientují. Nicméně opět se tato otázka ukázala nepodstatnou, protože hned v další, kde mě zajímá využití těchto možností, většina o nabízené aktivity nemá zájem.

Otázka č. 53

Využíváš těchto možností?

Tabulka č. 42
Využití možnosti navštěvovat kroužek

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	11	2	10	11	21	13	34
Ne	8	17	21	20	29	37	66

Možnosti využití nabízených organizovaných aktivit využívá ve městě 26 % a na vesnici 42 % dětí. Znamená to tedy, že ve městě se jen tak bezprizorně pohybuje více než polovina pubertální generace.

Otázka č. 54

Víš jaké kroužky jsou nabízeny ve tvém městě, vesnici? Tato otázka se stala téměř duplicitní s otázkou č. 52 uváděnou výše.

Otázka č. 55

Splňuje nabídka kroužků v tvém okolí tvé představy?

I když většina respondentů uvádí, že kroužky nenavštěvuje a možnosti nevyužívá, přece 52 % dotazovaných odpovídá, že kroužky vyhovují jejich představám. Znamená to, že je jim to tedy úplně jedno? Asi ano, protože kdo má o nějaký kroužek opravdový zájem a je fanda do určité činnosti, svou aktivitu si najde.

Tabulka č. 43
Představy o nabídce kroužků

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město	vesnice	město	celkem
Ano	12	6	14	20	26	26	52
Ne	7	13	17	11	24	24	48

Otázka č. 56

Je něco co tě baví, ale v nabídce tento druh chybí?

Tabulka č. 44
Chybějící aktivita

	chlapci vesnice	chlapci město	děvčata vesnice	děvčata město
koupaliště, bazén	1	-	3	-
diskotéka	-	-	2	-
velké hřiště	-	-	3	-
aerobic	-	-	5	-
lepší chodníky	2	-	-	-
lepší tělocvična	1	-	-	-
klub, čajovna	-	-	3	-
bowling	-	-	1	-
kino	-	-	1	-
breakdance	-	-	2	1
cyklostezka	-	-	1	-
neřvoucí vedoucí	1	-	-	-
hokej	1	-	-	-
judo, karate	-	-	1	-
znaková řeč	-	-	1	-
jazykové kroužky	-	-	1	-
basket. koš	-	-	1	-
Le Parkour	-	4	-	-
historický kroužek	-	1	-	-
zábavné centrum	-	1	-	1

Tato otázka byla v dotazníku otázkou otevřenou, bylo jen na dětech, co sami chtějí v tomto bodě uvést. Ani mě nepřekvapilo, že návrhy na zlepšení trávení volného času vycházely spíše od venkovských dětí. Netýkaly se ani tak organizovaného času, jako spíše míst k volnému shlukování jako jsou koupaliště, čajovna a velké hřiště. Novou módou zábavy se stává tzv. Le Parkour ne vždy bezpečné přeskakování čehokoliv a jakkoliv. Vidíte mladíky v mikinách přeskakovat přes zábradlí, provádět salta na otevřeném prostoru, chodící po kmeni stromů.

7.10 Závěry výzkumu

Cílem mé práce bylo potvrdit nebo vyvrátit předpoklady, jež jsme si stanovili v těchto hypotézách:

7.10.1. Předpokládám, že existují rozdíly ve využití volného času na vesnici a ve městě.

Ano, město nabízí podstatně víc možností k trávení volného času. Kluby, nízkoprahová centra volného času, domy dětí a mládeže, hřiště, aquaparky. Ve městě je víc obyvatel, taky větší příliv peněz ze státní pokladny, větší podpora mimoškolních aktivit v rámci prevence. Ale na základě vyhodnocení dotazníku v kapitole 7., vyplývá, že samotné pubertální děti organizovaný volný čas nevyhledávají a raději volí samostatné neorganizované skupinové aktivity, které jim vyhovují. Z tohoto pohledu se tedy jakýkoliv rozdíl mezi vesnicí a městem stírá.

7.10.2. Předpokládám, že nejčastějším prostředkem trávení volného času této věkové skupiny je práce a hra na osobním počítači.

Výzkum jasně potvrdil tuto hypotézu, viz. příloha č. 1 – koníčky a záliby. 94 % všech oslovených dětí, shodně na vesnici i ve městě má doma počítač, na kterém tráví v průměru městské děti 2,84 hodiny denně a děti z vesnice o 47 minut méně. Vycházím-li z toho, že v průměru děti uvádějí 3,19 hodin volného času denně, je to až 89 % jejich volného času. To je vše vypovídající, počítač je zkrátka fenoménem dnešní doby.

7.10.3. Předpokládám, že trávení volného času je spojeno s aktivní činností

Na základě výzkumu vyplývá následující: naprostá většina pubescentů pod pojmem volný čas uvádí synonymum zábava a kamarádi. Znamená to jakousi volnost a svobodu, co do rozhodování jak a hlavně s kým tráví svůj volný čas. Dětem zvolené věkové kategorie je pohyb vlastní. Nezasvěceným se zdá, že se jen tak bezcílně „flákají“ a mnohdy je to i pravda. 26 % dětí z vesnice uvádí, že nenavštěvuje vůbec žádný kroužek, u dětí z města je to 16 % mladých lidí. Nedovedu tedy správně vyhodnotit potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy. Protože zrovna tito, kteří aktivně nejsou zapojeni do organizované činnosti aktivně, hrají fotbal, jezdí na kolečkových bruslích, kolech, třeba doma malují nádherné obrázky.

Práce na počítači a hraní her je svým způsobem taky aktivní činnost, zatímco sledování televize naprosto pasivní. Vzhledem k tomu, že ve výzkumu, který jsme provedli na daném vzorku, jsme hypotézu č. 3 jednoznačně nevyvrátili ani nepotvrdili, považují ji za nevhodně položenou. Pokud by se tedy výzkum opakoval, doporučuji následovné znění hypotézy: Předpokládám, že trávení volného času je většinou spojeno s aktivní činností.

7.10.4. Předpokládám, že neorganizovaná činnost ve volném čase má kolektivní charakter – trávení volného času s přáteli, v bandách

Tuto hypotézu výzkum jednoznačně prokázal. Věková kategorie mládeže, na kterou byl výzkum zaměřen, vyhledává společnost vrstevníků. Snaží se oprostit od příkazů a zákazů dospělých autorit, hledají nové vzory a autority.

ZÁVĚR

Zřetelný rozdíl mezi kdysi „prostým a trochu naivním“ vesnickým prostředím a „zkaženým zakouřeným“ městem byste dnes už hledali marně. Město s vesnicí je čím dál víc provázáno. Lidé vyhledávají čistotu a klid venkova obklopeného přírodou, stěhují se za město, nicméně jejich práce se váže na město a jeho anonymitu. Anonymní město dává na jednu stranu pocit volnosti a na druhou právě z anonymity a neosobnosti, vzniká běžná městská lhostejnost. Dnes si už pojmem vesnice málokdo představí človíčka lopotícího se s pluhem, ale spíš rozlehlý pozemek s domkem a běhajícím psem s upravenou zahradou svádějící k příjemnému kávou provoněnému odpolední. Vesničané už dávno nejsou jen zemědělci. Vesnické bydlení je pro mnohé vyhledávanou oázou klidu po pracovně nabitém dni ve městě. Bydlení za městem se pomalu začíná stávat výsadou ekonomicky silnějšího obyvatelstva. Asi tak do vesnic proudí finance, což zabraňuje jejich izolaci od města.

Že jsou potřeny rozdíly mezi vesnicí a městem potvrdily i výsledky našeho výzkumu. Výzkum byl určen dětem čtrnáctiletým, vycházel ze stavu, jaký je. Zkoumal realitu, a tak trochu se dotkl i přání dětí pro využití jejich volného času. Zaměřil se na otázky zájmových kroužků, na rodinné aktivity, dotkl se médií a kulturního a sportovního vyžití. Ukázalo se, že město nabízí více podnětů pro aktivní využití volného času, pestrost nabídek, což jsme na začátku výzkumu stejně předpokládali – o to bylo překvapující, že organizovaného volného času více využívají děti na vesnici. Docela mě překvapila vyrovnaná počítačová gramotnost adolescentů.

Myslím si, že by byl do budoucna zajímavý výzkum pohledu z druhé strany. Stálo by za zvážení udělat dotazníkové šetření v rámci školy a možné otevření zájmových kroužků dle aktuálních požadavků dětí. Na druhou stranu, trochu skepticky bych poznamenala, že děti této věkové skupiny většinou odpoví, že jim stejně nic nechybí a vlastně je jim to tak nějak „jedno“. Jako velmi pozitivní v této věci se mi jeví zasedání tzv. školního parlamentu, který na některých z oslovených škol už funguje. Děti tak mají možnost vyjádřit své názory a pokusit se prosadit své požadavky, v čemž je učitelé podporují. Jak se ukázalo, rozdíl v trávení volného času ve městě a na vesnici není v zásadě markantní. Děti na obou stranách zkoumaných lokalit mají velice podobné představy o využití svého volného času, zajímají je podobné aktivity. Vesnické děti jsou možná tak trochu zastrčené vzdálenostně od města a na jejich činnost se dostává asi méně finančních prostředků, ale ujišťuji vás, jsou v zásadě stejné jako městské.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

NĚMEC, J. et al. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3

SAK P., SAKOVÁ K. *Mládež na křižovatce* 1. vyd. Praha: Svoboda servis, 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2

SPOUSTA, V. et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1.vyd. Brno: Masarykova universita, 1994. 183 s. ISBN 80-210-1007-X

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 176 s.

ISBN 80-7178-927-5

PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V.; PAVLÍKOVÁ, A., *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6

ČÁP, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, 384 s. ISBN 14-255-83

MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vyd. Praha: Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 80-246-0956-8

HRONCOVÁ, J.; HUDECOVÁ, A.; MATULAYOVÁ, T. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*, 2. vyd. Banská Bystrica: PF UMB, 2001 , s. 298 ISBN–80-8055-476-5

SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha, Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8

KRAUS B.; POLÁČKOVÁ V. et al. *Prostředí, člověk, výchova*. Brno, Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6

Informace získané z internetu:

www.wikipedia.cz - odkaz město, vesnice

www.mvcr.cz/sbirka/2004/zakon.11.html. Zákon č. 563/ 2004 Sb. O pedagogických pracovnících, § 17

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1	Představa volného času.....	30
Graf č. 2	Volný čas - všední den.....	30
Graf č. 3	Volný čas - víkend sobotu a neděli.....	33
Graf č. 4	Místa nejčastějších schůzek	35
Graf č. 5	Čas strávený na počítači.....	36
Graf č. 6	Nejčastější činnost na počítač.....	38
Graf č. 7	Nejčastější činnost na počítači v procentech.....	38
Graf č. 8	Čas strávený denně na chatu.....	40
Graf č. 9	Čas strávený denně u televize.....	44
Graf č. 10	Čas strávený domácími povinnostmi za týden.....	51
Graf č. 11	Frekvence návštěv zájmových kroužků.....	54

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1	Shrnující charakteristika obou základních typů lokálního prostředí...	21
Tabulka č. 2	Rozdělení účasti všech respondentů.....	26
Tabulka č. 3	Úprava výzkumného vzorku	26
Tabulka č. 4	Rozdělení četnosti respondentů	27
Tabulka č. 5	Volný čas – všední den.....	31
Tabulka č. 6	Volný čas v sobotu a neděli.....	33
Tabulka č. 7	Poměr volného času ve všední den a o víkendu.....	33
Tabulka č. 8	Blízkost hřiště.....	33
Tabulka č. 9	Místo schůzek s kamarády.....	34
Tabulka č. 10	Počítač v domě.....	36
Tabulka č. 11	Čas strávený denně na počítači.....	37
Tabulka č. 12	Počet hodin na počítači –průměr.....	37
Tabulka č. 13	Přístup na internet.....	39
Tabulka č. 14	Počet dětí účastnícího se chatu.....	39
Tabulka č. 15	Čas strávený na chatu průměr.....	41
Tabulka č. 16	Chat s kamarády, které vidí denně.....	41
Tabulka č. 17	Noví kamarádi nalezení na chatu.....	42
Tabulka č. 18	Playstation doma.....	42
Tabulka č. 19	Gameboy doma.....	43
Tabulka č. 20	Čas strávený denně u televize.....	44
Tabulka č. 21	Upřednostněný pořad v televizi.....	45
Tabulka č. 22	Návštěva kina v kalendářním roce.....	46
Tabulka č. 23	Návštěva divadla v kalendářním roce.....	47
Tabulka č. 24	Čtení knih.....	47
Tabulka č. 25	Počet přečtených knih v roce.....	48
Tabulka č. 26	Starost o zvířátko.....	48
Tabulka č. 27	Vliv domácích povinností na volný čas.....	49
Tabulka č. 28	Čas strávený domácími povinnostmi za týden.....	50
Tabulka č. 29	Trávení volného času v zájmovém kroužku.....	51
Tabulka č. 30	Nabídka kroužků ve škole.....	52
Tabulka č. 31	Návštěvnost kroužků ve škole.....	52
Tabulka č. 32	Návštěvnost kroužků mimo školu.....	53
Tabulka č. 33	Frekvence návštěvnosti zájmových kroužků.....	54
Tabulka č. 34	Průměrný počet hodin strávených návštěvou mimoškolních kroužků – týdně.....	54
Tabulka č. 35	Důvod návštěv zájmových kroužků.....	55
Tabulka č. 36	Vzdálenost místa kroužků od bydliště.....	56
Tabulka č. 37	Způsob přepravy do zájmového kroužku.....	56
Tabulka č. 38	Trávení volného času s rodiči.....	56
Tabulka č. 39	Trávení volného času mimo zájmový kroužek.....	58
Tabulka č. 40	Možnost trávit volný čas v místě bydliště.....	59
Tabulka č. 41	Možnost kroužků v okolí.....	59
Tabulka č. 42	Využití možnosti navštěvovat kroužek.....	60
Tabulka č. 43	Představy o nabídce kroužků.....	60
Tabulka č. 44	Chybějící aktivita.....	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Koníčky a záliby

Příloha P II: Domácí povinnosti

Příloha P III: Zájmová činnost nabízená školou

Příloha P IV: Mimoškolní kroužky

Příloha P V: Dotazník

PŘÍLOHA P I: KONÍČKY A ZÁLIBY

	chlapci ves.	chlapci město	děvčata ves.	děvčata město	celkem ves.	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
aerobic	0	0	0	4	0	4	4	4	0
auta	1	1	0	0	1	1	2	0	2
basketbal	0	0	0	1	0	1	1	1	0
dětské zastupitelstvo	0	0	0	1	0	1	1	1	0
dramat'ák	0	0	0	1	0	1	1	1	0
film	0	0	0	1	0	1	1	1	0
florbal	3	5	3	0	6	5	11	3	8
fotbal	7	6	1	0	8	6	14	1	13
fotografování	0	0	1	0	1	0	1	1	0
gymnastika	0	0	0	2	0	2	2	2	0
hasič	0	0	4	0	4	0	4	4	0
házená	0	2	0	0	0	2	2	0	2
historie	0	1	0	0	0	1	1	0	1
hokej	0	3	0	0	0	3	3	0	3
hra hud. nástroj	0	0	7	0	7	0	7	7	0
hra Magic	1	0	0	0	1	0	1	0	1
hudba	1	1	11	11	12	12	24	22	2
jazyky	0	0	0	1	0	1	1	1	0
kamarádi	1	1	6	6	7	7	14	12	2
knížky	0	1	7	1	7	2	9	8	1
kolečkové brusle	0	0	1	2	1	2	3	3	0
kolo	1	2	8	4	9	6	15	12	3
kreslení	1	2	2	5	3	7	10	7	3
leparkur	0	2	0	0	0	2	2	0	2
mažoretky	0	0	4	0	4	0	4	4	0
modelářství	0	6	0	0	0	6	6	0	6
motorka	2	0	0	0	2	0	2	0	2
nákupy	0	0	0	3	0	3	3	3	0
nic	3	0	0	2	3	2	5	2	3
ping-pong	0	1	0	0	0	1	1	0	1
plavání	0	0	0	6	0	6	6	6	0
počítač	8	10	9	5	17	15	32	14	18
potápění	0	0	0	1	0	1	1	1	0
příroda	0	0	3	0	3	0	3	3	0
přítel	0	0	0	1	0	1	1	1	0
ragby	0	0	0	1	0	1	1	1	0
rostliny	1	0	0	0	1	0	1	0	1
ruční práce	1	0	3	2	4	2	6	5	1
snowboard,lyže	1	0	0	5	1	5	6	5	1
sport	4	4	15	5	19	9	28	20	8
šachy	1	0	0	0	1	0	1	0	1
šerm	0	0	0	1	0	1	1	1	0
tanec,hip-hop	0	0	4	16	4	16	20	20	0
televize	0	1	0	1	0	2	2	1	1
tenis	0	1	0	2	0	3	3	2	1

	chlapci ves.	chlapci město	děvčata ves.	děvčata město	celkem ves.	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
turistika	1	1	1	2	2	3	5	3	2
včelařství	1	0	0	0	1	0	1	0	1
volejbal	0	1	0	7	0	8	8	7	1
wrestling	0	1	0	0	0	1	1	0	1
známky	1	0	0	0	1	0	1	0	1
zvířata	3	0	10	5	13	5	18	15	3
	1. místo	2. místo	3. místo						

PŘÍLOHA P II: DOMÁCÍ POVINNOSTI

	chlapci ves.	chlapci město	děvčata ves.	děvčata město	celkem vesnice	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
žádné povinnosti	1	1	2	2	3	3	6	4	2
prát	-	1	1		1	1	2	1	1
pomoc rodičům	1	-	1	1	2	1	3	2	1
vynášení koše	1	8	5	7	6	15	21	12	9
žehlení	-	-	4	1	4	1	5	5	0
starost o sourozence, prarodiče	-	-	5	1	5	1	6	6	0
umývání nádobí	10	11	21	13	31	24	55	34	21
vytírání podlahy	2	-	8	2	10	2	12	10	2
topení	5	-	1	-	6	0	6	1	5
úklid	4	6	18	19	22	25	47	37	10
vysávání	9	8	12	10	21	18	39	22	17
práce na zahradě	2	-	2	-	4	0	4	2	2
chystání dřeva	4	-	-	-	4	0	4	0	4
utírat prach	1	2	8	4	9	6	15	12	3
starost o auto	1	-	-	-	1	0	1	0	1
obsluha myčky	-	1	1	2	1	3	4	3	1
starost o kytky	-	-	2	1	2	1	3	3	0
vaření	2	1	4	-	6	1	7	4	3
nákup	-	-	1	2	1	2	3	3	0
starost o zvíře	-	1	-	3	0	4	4	3	1
učení	-	3	-	3	0	6	6	3	3
	1. místo	2. místo	3. místo						

PŘÍLOHA P III: ZÁJMOVÁ ČINNOST NABÍZENÁ ŠKOLOU

	chlapci v.	chlapci m.	děvčata v.	děvčata m.	celkem vesnice	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
šachy	2	-	-	-	2	0	2	0	2
turistický krouž.	3	-	-	-	3	0	3	0	3
sportovní hry	7	-	-	2	7	2	9	2	7
včelař	2	-	-	-	2	0	2	0	2
žádný kroužek	7	13	18	23	25	36	61	41	20
výtvarný	1	-	4	-	5	0	5	4	1
florbal	2	5	3	1	5	6	11	4	7
fotografický	-	-	1	-	1	0	1	1	0
dramatický	1	-	3	-	4	0	4	3	1
hudebka	-	-	1	1	1	1	2	2	0
mažoretky	-	-	3	-	3	0	3	3	0
náboženský	-	-	3	-	3	0	3	3	0
aerobic	-	-	2	2	2	2	4	4	0
folklórní	-	-	2	-	2	0	2	2	0
informatiky	1	-	-	-	1	0	1	0	1
volejbal	-	1	-	5	0	6	6	5	1
doučování	-	-	-	1	0	1	1	1	0
šití	-	-	-	1	0	1	1	1	0

PŘÍLOHA P IV: MIMOŠKOLNÍ KROUŽKY

	chlapci ves.	chlapci město	děvčata ves.	děvčata město	celkem vesnice	celkem město	celkem	děvčata	chlapci
žádný	4	9	16	7	20	16	36	23	13
fotbal	11	3	-	-	11	3	14	0	14
florbal	-	2	-	-	0	2	2	0	2
volejbal	-	1	-	3	0	4	4	3	1
basketbal	-	-	-	1	0	1	1	1	0
leparkur	-	1	-	-	0	1	1	0	1
házená	-	2	1	-	1	2	3	1	2
tenis	-	-	-	1	0	1	1	1	0
šachy	-	2	-	-	0	2	2	0	2
rugby	-	-	-	1	0	1	1	1	0
aerobic	-	-	-	3	0	3	3	3	0
hip-hop	-	-	3	5	3	5	8	8	0
plavání	-	-	-	2	0	2	2	2	0
balet	-	-	-	1	-	-	-	-	-
tanec	-	-	-	7	-	-	-	-	-
šerm	-	-	-	1	0	1	1	1	0
břišní tance	-	-	1	-	-	-	-	-	-
gymnastika	-	-	-	1	0	1	1	1	0
potápění	-	-	-	1	0	1	1	1	0
orientační běh	-	-	-	1	0	1	1	1	0
sokol	-	-	-	2	0	2	2	2	0
sportovní	1	-	-	-	-	-	-	-	-
hasič	2	-	3	-	-	-	-	-	-
elektrotechnický	-	1	-	-	-	-	-	-	-
výtvarný	-	1	2	3	-	-	-	-	-
paličkování	-	-	1	-	-	-	-	-	-
jazykový	-	-	2	2	-	-	-	-	-
hudebka	1	-	5	3	-	-	-	-	-
dramat'ák	-	-	-	1	-	-	-	-	-
folklórní	-	-	-	1	-	-	-	-	-
magic	1	-	-	-	-	-	-	-	-
skaut	-	1	-	-	0	1	1	0	1

PŘÍLOHA P V: DOTAZNÍK

Ahoj, jmenuji se Petra Kubinová a snažím se zjistit rozdíl v trávení volného času ve městě a na vesnici mladých lidí tvé věkové kategorie. Prosím o tvou pomoc při vyplnění tohoto dotazníku. Zkus odpovídat jasně, stručně a tak, jak tě odpovědi v první chvíli napadnou. Svoji vybranou odpověď zakřížkuj.

Jsi : chlapec děvče

Napiš jméno obce (města, vesnice) ve které bydlíš :

Bydlíš : v domku v paneláku na sídlišti

Co si představíš při vyslovení volný čas - (první slovo nebo věta , která tě napadne)

Vypiš , jaké máš koníčky, záliby :

Kolik máš volného času ? Čas jen pro sebe a tvoje zájmy .

A, ve všední den	5 a více hodin	☐	4 a více hodin	☐
	3 a více hodin	☐	2 a více hodin	☐
	1 a více hodin	☐	nemám žádný volný čas	☐
B, v sobotu a neděli	10 a více hodin	☐	8 a více hodin	☐
	6 a více hodin	☐	5 a více hodin	☐
	4 a více hodin	☐	3 a více hodin	☐
	2 a více hodin	☐	1 a více hodin	☐
	nemám žádný volný čas	☐		

Máš blízko bydliště hřiště na hraní ? Ano Ne

Navštěvuješ to hřiště, hraješ si na něm, využíváš ho ? Ano Ne

Máš jiné místo, kde se scházíš s kamarády ? Ano Ne

Jaké ? - napiš

Vyhledáváš samotu ? Ano Ne

Nudíš se často ? Ano Ne

Stále mám co dělat Ano Ne

Máš doma počítač ? Ano Ne

Kolik času trávíš denně na počítači ? méně než 1 hodinu 2 hodiny

3 hodiny 4 hodiny

více než 5 hodin

Co děláš nejčastěji na počítači ? - vypiš :

Máš přístup na internet ? Ano Ne

Chatuješ ? Ano Ne

Kolik času trávíš denně na chatu ? méně než 1 hodinu 2 hodiny 3 hodiny

4 hodiny více než 5 hodin

Chatuješ si s kamarády se kterými se denně vidíš ? Ano Ne

Našel jsi si na chatu nové kamarády ? Ano Ne

Máš doma playstation (X - box) ? Ano Ne

Kolik času trávíš denně na playstationu ? méně než 1 hodinu 2 hodiny 3 hodiny

4 hodiny více než 5 hodin

Máš doma Gameboy (Nintendo DC atd.) Ano Ne

Kolik času trávíš denně s gameboy ? méně než 1 hodinu 2 hodiny 3 hodiny

4 hodiny více než 5 hodin

Kolik času trávíš denně u televize ? méně než 1 hodinu 2 hodiny 3 hodiny

4 hodiny více než 5 hodin

Který z televizních pořadů upřednostňuješ ? - vypiš :

Kolik času trávíš denně u videa, DVD ? méně než 1 hodinu 2 hodiny 3 hodiny

4 hodiny více než 5 hodin

Který z filmových žánrů máš nejraději ? (např. akční, sci-fi, romantika, atd..) - vypiš :

Který je tvůj oblíbený film ?

Kolikrát jsi byl v tomto kalendářním roce v kině ?

Byl jsi za poslední rok v divadle ? (jen tak ne se školou) - kolikrát ?

Čteš rád knihy ? Ano Ne

Odhadni , kolik jsi jich letos už přečetl :

Staráš se o nějaké zvíře ? Ano Ne

Jaké zvíře (zvířata) ?

Jak se o něj staráš ? - popiš

Ovlivňují nějaké domácí povinnosti tvůj volný čas ? Ano Ne

Jaké máš domácí povinnosti - vypiš :

Odhadni, kolik času týdně strávíš domácími povinnostmi :

Myslíš, že je důležité trávit pravidelně volný čas např. v zájmovém kroužku, ve sportovní organizaci, v umělecké organizaci apod ?

Ano Ne

Nabízí Vaše základní škola nějaké kroužky ? Ano Ne

O jakých kroužcích ve škole víš ? - vypiš :

Navštěvuješ je ? Ano Ne

Napiš, jaké kroužky ve škole navštěvuješ :

Navštěvuješ nějaké kroužky nebo zájmové kluby mimo školu ? Ano Ne

Napiš jaké :

Jak často navštěvuješ zájmové kroužky ? (např. 2x týdně, každý den, 1 x za měsíc)

Proč navštěvuješ zájmové kroužky ?

baví mě je tam fajn parta dětí mám tam kamarády
rodiče mi kroužek zaplatili z donucení potřebuji ho pro svou budoucnost
máme dobrého vedoucího jiný důvod

Jezdíš za svými kroužky dále než 6 km od bydliště ? Ano Ne

V případě ,že jezdíš, jak se tam dopravuješ :
městskou hromadnou dopravou autobusem
vlakem
rodiče mě vozí autem
na kole
jinak

Trávíš část svého volného času s rodiči ? Ano Ne

Jak ? hrajete hry navštěvujete prarodiče, rodinu jezdíte na výlety
máte společné koníčky jen tak si povídáte
jiné: (vypiš)

Co děláš ve dnech, kdy nemáš žádný kroužek ?

navštěvuji kamarády jen tak se flákám jezdím na kole
dívám se na televizi hraju na počítači hraji fotbalík na hřišti
dívám se po obchodech jsem spřítelem (přítelkyní)
jiné: vypiš :

Myslíš si, že je v místě tvého bydliště dostatek možností se nenudit a aktivně využít volný čas ?

ano, hodně ano, ale musím hledat ne nevím nezajímám se

Co postrádáš, co bys chtěl vylepšit ?

Víš, jaké kroužky jsou v tvém okolí nabízeny ? Ano Ne

Využíváš těchto možností ? Ano Ne

Víš o možnostech využití volného času v tvém městě nebo vesnici ? Ano Ne

Splňuje nabídka zájmových kroužků ve tvém okolí tvé představy ? Ano Ne

Je něco, co tě baví, ale v nabídce tento druh chybí ? Vypiš :

Děkuji za trpělivost a vstřícnost při vyplňování tohoto dotazníku. Díky.

